

Maistrov glas

Glasilo Zveze društev general Maister

številka 2/2014

Naši mejniki

*Alladi! Da ste pripravljeni:
meča ne dajte nikoli iz desnice,
naše pravice nikoli iz zenice!
Vranec naj zoblje osedlan,
da ko se shela do mej zaprašile
in prevatile lažnike kamnite,
ko se ukreše — vaš dan.*

Bratje stražarji — pozdravljeni!

tema številke:

**140-letnica rojstva
in 80-letnica smrti
Rudolfa Maistra**

ZVEZA DRUŠTEV GENERAL MAISTER, TRUBARJEVA 3, 1000 LJUBLJANA
POŠTINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA, TI. KOVINA

2014

afine
16. 7. 1919.

Kazalo

Uvodnik: Leto generala Maistra je odmevno	3
Zveza društev generala Maistra v Državnem zboru.....	4
Kamnik, Maistrovo mesto – od spomenika (1970) do spominske sobe (2013)... ..	6
Letošnji kamniški občinski praznik v znamenju 140-letnice Maistrovega rojstva.....	11
Franjo Malgaj je bil Maistrov borec in tovariš.....	14
9. skupščina zveze društev general Maister	16
Ohranjanje Maistrovega domoljubnega izročila	20
Zaključek 1. nagradnega natečaja Kamnik, Maistrovo mesto	21
Tone Partljič na drugem Maistrovem večeru v Kamniku.....	22
Naši fantje in možje so se borili pod poveljstvom generala Rudolfa Maistra	23
Pot miru	25
Društvo general Maister Ptuj	28
Organizacija TIGR nekoč in danes	29

MAISTROV GLAS je revija, ki jo izdaja Zveza društev general Maister, Trubarjeva 3, 1000 Ljubljana, uredniški odbor: Matjaž Brojan, Mitja Meršol, Franci Svetelj, Jelka Šertel, Janko Šertel in Dušan Vodeb.

E-pošta: zvezadgm@siol.net

www.zvezadgm.net

Razpis za podelitev spominskih priznanj generalu Rudolfu Maistra v letu 2014

Sekretar ZDGM Rudolf Pfajfar

Skladno z Dogovorom o podeljevanju spominskega priznanja generala Rudolfa Maistra (skupaj z Občino Kamnik) zbiramo predloge za priznanje zaslužnim posameznikom in pravnim osebam. Predloge z obrazložitvijo posredujte najkasneje do **1. septembra 2014 na tajništvo Zveze društev general Maister, Trubarjeva 3, 1000 Ljubljana**. Odbor bo izmed prispelih predlogov izbral največ **tri prejemnike** spominskega priznanja.

»Priznanje se lahko podeli osebam, ki so s svojim delom na področju domoljubne vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, obrambnih dejavnosti ali na drugih področjih javnega delovanja, povezanega z nastankom slovenske države, vidno pripomogle k ohranjanju spomina na generala Rudolfa Maistra in njegove sporočilnosti. Spominsko priznanje se podeli tudi osebam, ki so s svojim delom pomembno prispevale k utrjevanju domoljubja in domovinske pripadnosti«.

Leto generala Maistra je odmevno

Mag. Milan Lovrenčič

Letošnje leto smo proglasili za Maistrovo, saj praznujemo 140. obletnico rojstva (29. marec 1874) in obeležujemo 80. obletnico njegove smrti (26. julij 1934).

V spomin na njegovo rojstvo smo izdali Maistrov glas in v njem objavili mnenja strokovnjakov z različnih področij javnega delovanja in domoljubja. Tako smo lahko članstvo seznanili s pomenom in pravilnim dojemanjem domoljubja in spoštovanja odnosov med državljani in državo, ki je dom naše domovine Slovenije. O tem, kako pomembno je domoljubje, se lahko prepričamo vsak dan; nekateri državljani namreč delujejo v škodo državi in so državljanom, skušajo si prilastiti čim več materialnih koristi. Podobno delujejo nekatere politične stranke, da bi si prigrabile čim več oblasti. Dr. Toplak v svojih predavanjih večkrat omenja, da so motivi za delovanje človeštva last, oblast in seks. Na drugi strani pa je razlaga o domoljubju, ki je čustven odnos do domovine, kjer ni interesa po tem, kaj bomo dobili, ampak kaj bomo lahko naredili za državo in državljane.

Ker se oblast (pa tudi last) izvaja in regulira v Državnem zboru, smo naše dojemanje domoljubja predstavili v Odboru za šolstvo in šport ter v Odboru za kulturo. Kakšen je bil odmev srečanja s poslanci, poroča dr. Janko Prunk v tej izdaji našega glasila. Isti avtor je imel na to temo celovečerno predstavitev v nedeljski oddaji na TV Slovenija. Predstavitve v Državnem zboru je štiri ure prenašal 3. program TV Slovenija.

Rojstni dan generala Maistra so obeležile številne radijske, televizijske in časopisne hiše. Resnici na ljubo je treba povedati, da smo jim nekaj dni pred tem priporočili objavo, toda podobno smo storili tudi prejšnja leta, pa je le malo medijev poročalo o Maistrovem rojstnem dnevu. Nekatera društva so organizirala proslave, drugi so rojstni dan generala obeležili na občnih zborih. Naše mlado Društvo v Cerkljenjaku je ob svojem občinskem prazniku postavilo zelo lep spomenik generalu Maistru z denarjem, ki so ga zbrali sami.

Čestitamo za njihovo vzorno delovanje! Skupaj pa smo proslavili Maistrov rojstni dan na skupščini Zveze v Mariboru, ki je bila organizirana na dan slavnostnega koncerta godbe Slovenske vojske v čast 140. obletnici rojstva našega generala.

Ugotovimo torej lahko, da smo se dostojno poklonili spominu našega vzornika, generala Maistra. Smo pa doživeli tudi hladen tuš, saj nam je država zmanjšala financiranje za dve tretjini. Leto prej smo prejeli približno 30.000 EUR, letos pa, ko smo v Maistrovem letu, nas je Ministrstvo za delo in družino prikrajšalo za 20.000 EUR. Ostalo nam je 10.000 EUR, za ta denar pa smo morali organizirati tudi proslavo državnega praznika generala Maistra, kar bi sicer moralo storiti Ministrstvo za kulturo. Na ministrstvu trdijo, da je državno proslavo lani organizirala država, mi pa vemo, da smo jo mi, v sodelovanju z Občino Kamnik in našim prizadevnim Društvom generala Maistra Kamnik. Letos bo država organizirala praznovanje združitve Prekmurja in za to porabila vsaj petkrat več kot smo mi v Kamniku.

Nekateri člani me sprašujejo o razlogih za tako velike stroške, ki jih ima Zveza pri svojem delovanju. Treba je povedati, da je obseg dela velik, zato tudi stroški niso majhni. Samo revija Mai-

strov glas nas stane 16.000 EUR letno, najemnina 6.000 EUR, administracija 8.000 EUR, proslave 10.000 EUR. Vsem tem stroškom se sicer lahko odpovemo, toda s tem bodo naša aktivnost in naša sporočilnost ter odmevnost delovanja močno nazadovali.

Ekipa, ki deluje v Zvezi, s težavo uspeva pridobivati finančna sredstva. Podjetja, ki jih naprošamo za pomoč, cenijo naša prizadevanja za negovanje domoljubja, ker je naše delo odmevno in ker tako spodbujamo državljane, da vsak zase in vsi skupaj pomagamo premagovati nastale gospodarske težave, veliko nezaposlenost in zaskrbljujoče razslojevanje med državljani.

Želimo si, da bi bolj odmevalo delovanje številnih društev, ki so aktivna, vendar se premalo oglašajo v medijih, zlasti v našem glasilu Maistrov glas. Pred dnevi sem bil povabljen na dobrodelni koncert, ki ga je organiziralo slovenjgoriško društvo generala Maistra s predsednikom Jožetom Hojnikom. Z zbranimi sredstvi bodo pomagali svojemu članu, ki je imel delovno nezgodo. Zbrali so 10.900 EUR in jih izročili ponesrečenemu članu za rehabilitacijo. Posnemanja vredno delo, o katerem je treba poročati. Gotovo se kaj podobnega dogaja tudi v drugih društvih. Naj odmeva vaše delovanje, naj spodbuja, naj bo to dar naši domovini na oltar.

Zveza društev generala Maistra v Državnem zboru

Dr. Janko Prunk

Vodstvo naše »Zveze« je uspelo prepričati Državni zbor (to je njena dva odbora, za kulturo in za izobraževanje), da so organizirali posvet o življenjsko pomembnih vprašanih narodne zavesti in domoljubja v slovenski državi.

Referenti smo bili člani ZGM in njeni simpatizerji, ki gojimo izročilo generala Maistra, to je domoljubje. Nekaj tednov pred povabilom v Državni zbor smo člani ZGM v našem glasilu objavili prispevke o tem, kako se narodna zavest in domoljubje kažeta na različnih področjih javnega življenja v samostojni slovenski državi. Ti prispevki, celo s krajšimi rezimeji, so bili poslancem DZ na voljo že kakšna dva tedna pred sejo, da bi lahko na seji do te problematike zavzeli produktivno stališče.

Nam referentom je bilo kljub temu omogočeno, da smo svoje pisne prispevke na kratko še ustno obrazložili. Žal se prav vsi avtorji te predstavitve niso udeležili, tisti pa, ki so sodelovali, so se dobro odrezali. Uvodni referent, ki je organiziral pisne prispevke, je razgrnil aktualnost problematike v sodobnem svetu in tudi v Sloveniji.

Po njegovem je domoljubje, ki je temelj narodne zavesti, pomemben kulturno antropološka pa tudi politična opredelitev evropskega človeka tudi v sodobni Evropski uniji in bo še kar precej časa ostala. Zato je o njej treba razmišljati in razpravljati, kajti pojavljajo se novi pogoji življenja in novi napor, ki so delno vezani na tradicijo, deloma pa so že pogojeni z novimi razmerami. Tako nastaja nova narodna zavest in nove oblike domoljubja, ki ne temeljijo zgolj v narodni kulturni danosti, ampak so pogojene z družbenimi in političnimi razmerami v sodobnih dr-

žavah, s socialnim, gospodarskim, političnim (stopnjo demokracije), z občutenjem zadovoljstva ali nezadovoljstva s svojo državo, z življenjsko perspektivo ljudi, ki jim jo omogoča njihova država. Iz povedanega je jasno, da člani ZGM izhajamo iz aktualnih razmer in se ne zapiramo v nekakšno sentimentalno staromodno romantiko. Vseeno pa menimo, da je narodni zavesti in domoljubju treba posvečati aktivno skrb države in vseh njenih podsistemov.

Uvodničar je poslancem sporočil, da to počno v vseh evropskih državah. Opozoril je, da v politiki slovenske države ni zadostnega posluha za to skrb, ne v šolstvu, ne v kulturi, ne v medijih. Rekel je, da civilna družba lahko sama kaj postori s svojo veliko mrežo kulturno-prosvetnih domoljubnih zvez in z njihovo dejavnostjo, ne more pa nadomestiti vloge države. »To pa je vaša naloga in vaša odgovornost, gospe in gospodje poslanci«, je končal.

Drugi referenti ZGM so pojasnjevali zelo kritično in stvarno kompetentno stanje na posameznih

segmentih slovenske družbe, v katerih bi se morala najbolj izražati narodna zavest in domoljubje navznoter in navzven v mednarodnih odnosih slovenske države.

Dekan Akademije za gledališče in film je zelo lucidno in kritično govoril na splošno o domoljubju in o univerzalnih kulturnih in etičnih vrednotah in da med njima ne more in ne sme biti nasprotja. Opozoril je, da se mnogokrat pri mnogih ljudeh v njihovem sklicevanju na narodno zavest in domoljubje skriva najbolj pritlehen osebni materialni, socialni in politični interes. Omenil je le mačehovski odnos slovenske države do gradnje stavbe umetniških akademij, ker delajo v nemogočih razmerah.

Docent obramboslovja na FDV je kritično analiziral stanje narodne zavesti in domoljubja v slovenski vojski, kjer se glavna skrb posveča modernizaciji oborožitve, obrambni strategiji in tehniki, predvsem v okviru in po naročilu Zveze NATO. Izpostavil je, da sta za to kriva neizdelana obrambna doktrina Republike Slovenije in zakonodaja, ki se ni prilagodila hitremu razvoju sprememb

v zadnjem poldrugem desetletju. Direktorica RTV Maribor, po stroki slavistka, je govorila o slovenskem jeziku kot temelju slovenskega naroda in zavesti. Poudarila je, da je slovenski jezik razvit, da je v njem mogoče izraziti največje dosežke duha, da pa se mora še vedno vzporedno z drugimi jeziki razvijati in prilagajati hitremu razvoju znanosti, zlasti naravoslovne in tehnološke. Povedala je, da je danes formalno slovenski jezik enakopraven v evropski družini jezikov, da pa seveda ni jezik komunikacije med njimi in da ne bo nikoli, da pa je to v domačem okolju in mora tudi ostati, in da se za njegovo usodo ni treba bati. »Ostal bo toliko časa, kot bo obstal slovenski narod.

Zaslужni profesor na Pravni fakulteti UL je govoril o pomenu samostojne države za slovenski narod in za njegovo narodno zavest. Ugotavljal je, da smo Slovenci svojo državo dobili razmeroma pozno, po dolgoletnem prizadevanju in da še danes nismo povsem ponotranjili te velike dragocenosti in se ne znamo do nje prav obnašati, jo ceniti. Izrazil je svojo željo, da bi bila slovenska država v dejanskem življenju čim bolj demokratična v odnosu s svojimi državljani. Takšna pa bo po njegovem prepričanju tudi močna iz uspešna.

Nastopili so še nekateri avtorji člankov, ki jih ne morem posebej omenjati, ker nisem pisal natančnega zapisnika. Korektno in kompetentno so razložili problematiko, ki so se ji posvetili v svojih pisnih prispevkih.

Profesor Fakultete za šport je govoril o športu, to je področju, na katerem se lahko najbolj pokažeta narodna zavest in domoljubje. Na kratko je omenjal slovenske športnike, ki so s svojimi športnimi dosežki vzbujali narodno zavest in domoljubje in utrjevali sliko Slovencev in Slovenije v svetu. Kritično se je ozrl na današnjo komercializacijo športa, zlasti kolektivnih športnih panog (igre z žogo), kjer sta komercializacija in internacionalizacija ekip največji. Toda v razvitih in močnih državah tudi v teh športih športniki s pesmijo izkazujejo domoljubje. Nekaj takega se v zadnjem času kaže v slovenski košarkarski in rokometni reprezentanci. Največ domoljubne zavesti pa je pri Slovencih v individualnih športih. Gospe in gospodje poslanci na naše referate niso imeli bistvenih pripomb. Lahko smo ugotovili, da so se z njimi strinjali, jih odobraval. Bilo je le nekaj splošnih vprašanj. Spomnim se dveh poslancev, ki sta verjetno slabo poslušala in nam nekako očitala, da ne vemo, da ne razumemo, da ima lahko človek dve

narodni zavesti in dvojno domoljubje, slovensko in jugoslovansko.

Nastopila sta tudi dva predstavnika vlade: minister za vzgojo in znanost in državni sekretar Ministrstva za kulturo. Oba sta pokazala razumevanje za problematiko in zagovarjala svoja resorja, ki tej problematiki posvečata primerno skrb. Gostje z njima nismo polemizirali, vsakdo pa se lahko sam prepriča, ali so njune razlage verodostojne.

Gostje smo bili kar malce razočarani, da odbora DZ po razpravi ni pripravila zaključkov oziroma resolucije. Morda pa je to lahko tema razlog našega prihodnjega sestanka.

Slovenija

*Prekrasna moja domovina,
ponosna na svoj rodni kraj,
s korakom svojim te ljubkujem
in vedno znova vračam se nazaj –
kjer Triglav naš se v Alpah dviga,
kjer morje kliče se Jadran,
kjer sem rojena, kjer živim,
kjer čutim Tebe in lebdim,
nikoli Te ne zapustim.*

*Res da si majhna –
kaj je biti majhen?
Da le srce veliko bije ti,
saj z njim objela svoje si ljudi!
Slovenci ponosni tu žive
in pesmi slovenske tu done!
Prisluhni! Jih slišiš?
Med njimi pesem mojo?*

*Opevajo Tebe, domovina,
hitijo k Tebi, domov,
v svoj dom.*

*Špela Pahi, 8.a
OŠ Gustava Šiliha Laporje
Mentorica: Albina Avsec*

Kamnik, Maistrovo mesto – od spomenika (1970) do spominske sobe (2013)...

Franc Svetelj

Ker bomo v letošnjem letu zaznamovali 140-letnico Maistrovega rojstva in 80 let od njegove smrti, je prav, da ob tej priložnosti podrobneje spoznamo, kako se je njegovo rojstno mesto Kamnik v novejšem obdobju oddolžilo Maistrovemu spominu. Zato želim tokrat zapisati nekaj spominov na dogodke, namenjene Maistrovemu spominu v zadnjih triinštiridesetih letih, od leta 1970, ko smo v Kamniku prvi v Sloveniji postavili spomenik svojemu velikemu rojaku, do 2013, ko je bila v Maistrovi rojstni hiši odprta stalna razstava o njegovem življenju in delovanju.

Ker sem kot član organizacijskega odbora za postavitve spomenika zadolžen za informiranje in kot takratni urednik Kamniškega občana spremljal celotno dogajanje, naj na kratko povzamem nekaj takratnih dogajanj v zvezi s postavitvijo tega spomenika.

Na pobudo Mestnega odbora Zveze prostovoljcev borcev za severno mejo Ljubljana, ko so ob 35 letnici Maistrove smrti na hiši na Uncu, kje je zadnja leta živel, odkrili spominsko ploščo, da bi tudi v Maistrovem rojstnem kraju Kamniku postavili spomenik, sta se takoj odzvala kamniška občinska organizacija borcev prostovoljcev za severno mejo in skupščina Občine Kamnik s predsednikom Vinkom Gobcem, še posebej pa se je za to zamisel zavzel Stane Peček, nekdanji Maistrov borec v enoti kapetana Martinčiča in dolgoletni upravnik kamniške smodnišnice. Kmalu je občinska skupščina imenovala odbor za postavitve spomenika, v katerem so bili: dr. Maks Pohar, predsednik, Lojze Ude, namestnik, Milan Logar, tajnik, Peter Klavčič, blagajnik in člani Vinko Gobec, Kazimir Keržič, Stane Simšič, Stane Marcijan, Vinko Dobnikar, Franc Svetelj, Leon Homar, Danilo Cerkenik, dr. Svetozar Frantar, Franc

Zore, Stane Aupič, Anton Poljanšek, Stane Peček, Jože Hribar, Franc Grčar, Alojz Kek, Rudolf Pajk, Rajko Slapernik, ing. Stanko Fras, prof.dr.ing. Albert Čebulj, dr. France Stele, Franjo Roš in dr. Franc Sušnik.

Ožji operativni odbor pa je vodil predsednik občinske skupščine Kamnik Vinko Gobec.

V častnem predsedstvu, ki mu je predsedoval Franc Leskošek Luka, nekdanji borec prostovoljec za severno mejo 1918/19, so bili tudi Janez Vipotnik (SZDL), Sergej Kraigher (skupščina SRS) in Janko Rudolf (ZZB NOV).

Za lokacijo spomenika so določili Trg talcev na Grabnu pred nekdanjo trgovino Prehrana. Odbor za postavitve je sklenil zbirati denarne prispevke po vsej Sloveniji. V ta namen so delovnim organizacijam in občanom razposlali preko 900 prošenj za prispevke. Poleg tega pa so se lotili tudi akcije zbiranja bakra po kamniških tovarnah..

Rudolf Maister vabi na ogled stalne razstave v njegovi rojstni hiši na Šttni v Kamniku...

Foto F. Svetelj

Poročilo o slovesnosti ob odkritju Maistrovega spomenika v Kamniškem občanu nov.1970

Spomenik je delo akademskega kiparja Antona Sigulina iz Ljubljane. Bronasta plastika generala Maistra, ki ima kot vojak ob boku sabljo in kot pesnik v roki zvitek papirja, stoji na granitnem podstavku.

»Kamničani ne pomnijo, da bi se kaj tu zbrala taka množica ljudi, kot je bilo to zadnjo nedeljo, ko so v Kamnik prihiteli številni nekdanji Maistrovi borci in občudovalci generala in osvoboditelja naše severne meje Rudolfa Maistra iz vse Slovenije, predstavniki medijev so ocenili, da se je slovesnosti udeležilo okrog 10 tisoč ljudi, sem takrat v novembrski številki Kamniškega občana zapisal v članku z naslovom Veličastno slavlje Maistrovih borcev v Kamniku. V imenu preko 600 borcev prostovoljcev za severno mejo, ki so v dolgem sprevodu skozi mesto mimo Maistrove rojstne hiše prikorakali do spomenika, je predsedniku častnega predsedstva Francu Leskošku Luki raportiral Stane Peček. Nato je udeležence pozdravil Vinko Gobec, predsednik občinske skupščine. Pavle Žavcer, predsednik odbora koroških partizanov pri ZZB NOV, je v slavnostnem govoru orisal lik Rudolfa Maistra in njegovo vlogo pri osvobajanju našega ozemlja ob severni meji. Po odkritju spomenika je Franc Leskošek Luka izročil spomenik v čuvanje Vinku Gobcu, predsedniku občinske skupščine. Nato je o Maistru izredno

občuteno spregovoril njegov soborec Jože Hribar iz Ljubljane.

Moški pevski zbor prvega slovenskega pevskega društva Lira pod vodstvom Sama Vremšaka je nato zapel dve Maistrovi pesmi, Završki fantje in Rožmarin. Dijaki kamniške gimnazije pa so recitali nekaj Maistrovih pesmi, med njimi Kraške pilote. Za zaključek pa so združeni pevski zbori kamniških osnovnih šol pod vodstvom Viktorja Mihelčiča zapeli Maistrovo pesem Kazen in na koncu še Viktorja Mihelčiča Svobodna je naša domovina.

Na sprejemu, ki ga je po končani slovesnosti v Kamniški Bistrici pripravil Vinko Gobec, se je Maistrov sin Borut Maister, ki se je skupaj z bratom Hrvojem udeležil slovesnosti, zahvalil za lepo počastitev njegovega očeta in med drugim dejal: »Globoko sem hvaležen vsem, ki ste kakorkoli pripomogli, da je moj pokojni oče dobil danes v Kamniku tako veličasten spomenik. Ko sem danes gledal obraze tisočerih navzočih, sem se zavedel, da je oče zrastel iz teh krajev, zavedel sem se, da moj oče ni ostal Gorenjec do konca svojega življenja...Tako prisrčno kot ga je sprejel njegov rojstni kraj, ga še ni sprejel nihče...

Naslednje leto, 24. aprila 1971, je kamniška občinska skupščina (predsednik Vinko Gobec) sprejela sklep o poimenovanju kamniške gimnazije

ob njeni 25-letnici v Gimnazijo Rudolfa Maistra. Ob slovesni proglasitvi so pred gimnazijo, ki je takrat imela še svoje prostore v zgradbi OŠ Frana Albrehta, odkrili doprsni kip Rudolfa Maistra, delo akademskega kiparja Antona Sigulina. O Maistru pa je spregovoril dr. Maks Pohar, predsednik Republiškega odbora borcev prostovoljcev za severno mejo.

19. julija 1976 je skupščina občine Kamnik (predsednik Franc Svetelj) sprejela odlok o podelitvi domicila Mestnemu odboru borcev prostovoljcev za severno mejo 1918-1919 Ljubljana, ki je povezoval borce v 16 občinah, med njimi tudi borce iz občine Kamnik.

Plakat z vabilom na odkritje spomenika Rudolfu Maistru v Kamniku 1970

Letošnji 9. Maistrov pohod bo v soboto, 9. aprila 2014

Domicil je pomenil priznanje prostovoljni odločitvi borcev za severno mejo za njihovo sodelovanje v bojih za slovensko Koroško. Poleg tega je bil v Kamniku rojen Rudolf Maister, ki je med prvimi ustanovil slovenske vojaške enote in z njimi dosegel največji uspeh v bojih za slovensko severno mejo, osvobodil je Maribor in velik del slovenskega ozemlja na Štajerskem.

20. decembra 1995 je občinski svet občine Kamnik (predsednik Igor Podbrežnik, župan Anton Tone Smolnikar) sprejel odlok o novem občinskem prazniku občine Kamnik - 29. marcu, rojstnem dnevu Rudolfa Maistra. Občina Kamnik je prvič praznovala nov občinski praznik (prejšnji praznik je bil 27. julij, dan vstaje 1941 na Kamniškem) 29. marca 1996.

25. septembra 2003 je bila na pobudo dr. Nika Sadnikarja, častnega člana Društva general Maister Ljubljana v Kamniku ustanovljena podružnica DGM Ljubljana z odborom Niko Pinterič, Jože Arko in Aleksander Sarnavsky, ki je čez dve leti 21. aprila 2005 prerasla v samostojno društvo general Maister Kamnik. Prvi predsednik je bil Niko Pinterič. Namen društva je ohranjanje in razvijanje Maistrovega izročila in širjenje domoljubne vzgoje med mladimi. V ta namen je društvo veliko pozornosti posvetilo zbiranju gradiva o Maistru

in njegovih borcih, povezanih s Kamnikom ter si prizadevalo za čimprejšnjo ureditev spominske sobe v Maistrovi rojstni hiši.

Naslednji pomemben dogodek pri ohranjanju spomina na velikega kamniškega rojaka je bilo odprtje Maistrovega mostu v podaljšku Maistrove ulice. Most so po dobrih dveh mesecih gradnje, odkar so delavci SCT in Žurbi Teama 7. januarja začeli rušiti 107 let stari Železni most, na svečanosti ob občinskem prazniku 29. marca 1999 svečano odprli Maistrov vnuk Stojan Maister, župan občine Kamnik Tone Smolnikar, Janez Božič, predsednik uprave DARS-a, in Ivan Zidar, predsednik uprave SCT.

Stojan Maister, sin Boruta Maistra, mi je ob tej priložnosti za Kamniškega občana (članek z naslovom Maistrov vnuk na Maistrovem mostu - KO št. 7, 8. aprila 1999) dejal, da kot kemijski inženir sicer ne more presojati o tehniki mostu, pač pa ga veseli, da se je Občina Kamnik kot podaljšek Maistrove ulice odločila tudi most poimenovati po njegovem dedu.

»Tako sta z lepim mostom spet povezana levi in desni breg Kamniške Bistrice. Naj vam dobro služi!« Borut Maister, rojen leta 1943 v Mariboru, je dodal kot zanimivost še, da razmišlja o pobudi, da bi Kamnik povezali s poljskim mestom Rzeszow, kjer so bili v času prve svetovne vojne hudi boji in kjer danes živi precej Sloven-

cev, sam pa tudi poslovno sodeluje z družbo Bamax iz tega mesta.

Glavni in odgovorni projektant mostu je bil dipl.ing.grad. Leon Gradnik PNZ d.o. Ljubljana, kot sooblikovalca končne podobe (ograja, svetila) pa sta sodelovala Kamničana dipl.ing.arh. Tomaž Schlegl in dipl.ing.arh. Bojan Schlegl.

17. aprila 2004 je v Domu kulture v Kamniku potekala državna proslava pred vstopom Slovenije v EU in v počastitev 130 - letnice Maistrovega rojstva, na kateri je takratni predsednik republike dr. Janez Drnovšek poudaril, da bi bile meje današnje samostojne države Slovenije brez Maistra povsem drugačne. V sklopu te proslave je bila tudi slovesnost ob zaključku prve faze prenove Maistrove hiše na Šutni. Občina Kamnik (župan Anton Tone Smolnikar) je s sodelovanjem okrog 20 podjetij-sponsorjev iz Kamnika in Ljubljane uredila temelje, streho in fasado hiše. Na prireditvi pred Maistrovo hišo je spregovoril dr. Anton Grizold, minister za obrambo.

Aprila 2006 je društvo generala Maistra Kamnik izvedlo prvi Maistrov pohod na Veliko špico nad Kamnikom, ki od takrat poteka vsako leto na drugo soboto v aprilu. Doslej je bilo organiziranih že osem pohodov, ki se jih je udeležilo poprečno okrog sto pohodnikov, zlasti mladih pohodnikov iz kamniških šol, pa tudi iz dru-

gih krajev (Zagorje) je vsako leto več. 12. marca 2010 je v Šolskem centru Rudolfa Maistra potekal v počastitev občinskega praznika in 60-letnice kamniške gimnazije kviz o poznavanju življenja in dela Rudolfa Maistra in bojov za našo severno mejo. Na kvizu so sodelovale tričlanske ekipe dijakov iz Gimnazije Kranj, Srednje upravno administrativne šole Ljubljana, I. in III. Gimnazije Maribor in Šolskega centra Rudolfa Maistra Kamnik. Izmed petih ekip se je najbolje odrezala ekipa dijakov Gimnazije Kranj.

Junija 2011 je bil podpisan sporazum Občine Kamnik (župan Marjan Šarec) z župnijo Kamnik (župnik Tone Dular) o solastniškem deležu na Maistrovi rojstni hiši na podlagi leta 2003 vloženih sredstev Občine Kamnik v prenovo hiše, s čimer je bila po večletnih prizadevanjih omogočena lastniška vknjižba občine na pritličnih prostorih zgradbe in tako omogočeno vlaganje javnih sredstev v ureditev Maistrove spominske sobe.

21. novembra 2011, pred državnim praznikom dnevom Rudolfa Maistra, je Društvo general Maister Kamnik na slovesnosti v Domu kulture Kamnik razvilo svoj društveni prapor.

V obravnavanem obdobju je bilo v Kamniku organiziranih več razstav o Maistru, njegovih borbah in bojih za severno mejo 1918/19 (marca 2005 v prostorih občine Kamnik, decembra 2011 v sodelovanju z Vojaškim muzejem Slovenske vojske v Domu kulture Kamnik).

Na dan Rudolfa Maistra, v soboto, 23. novembra 2013, so po nekaj letnih pripravah slovesno odprli spominsko sobo v njegovi rojstni hiši na Šutni. Ob tej priliki je v Kamniku po petih letih spet potekala državna proslava ob dnevu Rudolfa Maistra. Pretekla štiri leta so te proslave organizirale Zveza DGM in občine, kjer je slovesnost potekala.

Kot vsako leto ob dnevu Rudolfa Maistra je na ta dan, tokrat v Kamniku v dvorani Gimnazije in srednje šole Rudolfa Maistra, potekal tudi tabor društev Rudolfa Maistra in Franja Malgaja. Po končanem taboru so udeleženci

skupaj krenili k Maistrovi rojstni hiši na Šutni, kjer se je ob pol petih popoldne začela slovesnost ob odprtju spominske sobe generala Rudolfa Maistra.

Med številnimi udeleženci, ki jih ni motilo deževno vreme, so bili tudi predsednik Državnega sveta Republike Slovenije Mitja Bervar, nekdanji predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk, veleposlanice in veleposlaniki, poslanke in poslanci, predsednik Zveze društev general Maister mag. Milan Lovrenčič, predsedniki in člani drugih domoljubnih in veteranskih organizacij ter vnuka in snaha generala Rudolfa Maistra, gospa Sonja Maister in Maistrov vnuk gospod Stojan Maister.

V letu 2013 so se končala zahtevna obnovitvena dela na občinskem lastniškem delu rojstne hiše Rudolfa Maistra, ki jih je v celoti financirala Občina Kamnik. Obenem z obnovo v letu 2012/2013 je potekala tudi izdelava scenarija o vsebinski zasnovi v rojstni hiši Rudolfa Maistra, ki ga je pripravila direktorica Medobčinskega muzeja Kamnik mag. Zora Torkar. V prostorih spominske sobe je postavljena stalna razstava z naslovom »Rudolf Maister – domoljub, general, kulturnik, pesnik in bibliofil.« Nikjer v Sloveniji ni na enem mestu zbranega toliko raznovrstnega gradiva o njem in o njegovem času, kot ravno v novo odprti Spominski sobi Rudolfa Maistra, ki je torej hkrati rojstna hiša generala Maistra.

Zbranim je najprej spregovoril Marjan Šarec, župan občine Kamnik, ki je med drugim dejal:

Ob vseh naštetih dejstvih je logično, da si naš junak zasluži poleg spomenikov tudi urejeno rojstno hišo, pred katero stojimo danes. Leta 2003 je bila urejena zunanost, za ureditev spominske sobe pa je bilo potrebno kar nekaj Maistrovega duha. V letu 2011 so ponovno stekli pogovori z župnijo Kamnik, saj so v preteklosti zaradi takšnih in drugačnih razlogov zamrli. Hiša je namreč last župnije oziroma nadškofije Ljubljana in zato je bilo potrebno urediti etažno lastni-

no, da je lahko Občina pristopila k izvedbi del. Po dolgih letih poslušanja, kako se ne da, smo začeli pogovore, kako se bo dalo. Relativno hitro smo namesto medsebojnih obtoževanj dosegli dogovor in vpis v zemljiško knjigo. Na tem mestu se iskreno zahvaljujem župniku, g. Tonetu Dularju in predstavnikom ljubljanske nadškofije, na tej prireditvi jo zastopa pomožni škof Anton Jamnik, za tvorno sodelovanje pri celotni zadevi. Zahvaljujem se tudi svojim sodelavcem v občinski upravi, zlasti mag. Ivanu Kendi, za ažurnost in mnoge ure, namenjene obnovi Maistrove spominske sobe. Hvala Društvu general Maister Kamnik za ohranjanje spomina na generala. Velika zahvala gre tudi Medobčinskemu muzeju Kamnik za ureditev spominske sobe, saj bi bil prostor brez vsebine, mrtev prostor. Lepo je predstavljeno njegovo življenje, ne samo častnika, temveč tudi poeta. Morda za Kamnik najzanimivejši eksponat je listina, ki jo je Občini Kamnik podaril pokojni častni občan dr. Niko Sadnikar. Gre za originalno listino, ki jo je tedanja Mestna občina Kamnik leta 1934 ob 60-letnici izročila generalu Rudolfu Maistru. Do dejanske izročitve te listine generalu Maistru ni nikoli prišlo, ker je Maister že čez 4 mesece umrl, listino pa so leta 1941 skrili pred nemškimi okupatorji in jo vse do danes hranili pri Sadnikarjevih.

Nato so mag. Milan Lovrenčič, predsednik ZDGM, župan Marjan Šarec in Ivan Sekavčnik, predsednik DGM Kamnik skupaj prerezali slavnostni trak ob vhodu v Maistrovo spominsko sobo in tako simbolično odprli za kamniško in slovensko zgodovino pomemben objekt.

Ob udeležbi številnih praporov društev GM in veteranskih organizacij je v kulturnem programu nastopil Orkester Slovenske vojske, Kvartet Krt in recitatorja gledališke skupine Rudolfa. Program je povezovala Barbara Božič. Nato so udeleženci ob razlagi mag. Zore Torkar, avtorice razstave, ogledali lepo urejeno spominsko sobo in

se vpisali v spominsko knjigo.

Po prireditvi v Maistrovi rojstni hiši se je malo pred šesto uro v športni dvorani OŠ Frana Albrehta začela državna proslava v počastitev dneva Rudolfa Maistra, ki jo neposredno prenašala RTV Slovenija.

Po Zdravljici in himni Zveze DGM »Slovenec sem« je zbrane kot gostitelj nagovoril župan Občine Kamnik Marjan Šarec. S spoštovanjem in ponosom je osvetlil spomin na polpretekle dogodke in opisal eno najsvetlejših obdobij v slovenski zgodovini.

Nato je zbrane nagovoril predsednik Zveze društev general Maister mag. Milan Lovrenčič, ki je med drugim dejal:

Člani Zveze društev »General Maister« smo organizirani v 21-ih društvih. Prav zadnje smo registrirali Društvo general Maister Grosuplje pred tremi meseci. Kmalu pa bodo nova društva v Škofji Loki, Velenju, Metliki, Ormožu, Domžalah, morda pa tudi v Piranu. Vedno več nas je, državljanov Republike Slovenije, ki menimo, da nimamo ustreznega odnosa do domovine, da vse preveč pričakujemo, kaj bomo od nje dobili in vse premalo, kaj bomo za njo storili. Prav pomanjkljiva domoljubna zavest je največja ovira, da ne moremo bolj učinkovito in manj boleče reševati današnjih medsebojnih odnosov in gospodarskih problemov. Naše delovanje je v dobršni meri omejeno z mačehovskim obravnavanjem financiranja domoljubnih organizacij, kar pa ne velja za financiranje strank. Vendar moram pohvaliti, poleg Občine Kamnik, tudi Ministrstvo za kulturo in Javni sklad republike Slovenije za kulturne dejavnosti, ki so nam omogočili izvedbo te proslave. Pa tudi RTV in mediji posvečajo vedno

več svojega poslanstva v negovanju domoljubja. Smo torej na dobri poti. Vabim vse, ki nas poslušate in gledate, da se nam pridružite in s svojim delovanjem skupaj z nami damo svoj prispevek za naš boljši in prijaznejši jutri. Mi imamo v svojem članstvu mnogo domoljubov, ki delujejo brezplačno v širjenju domoljubja pri mladih, pa tudi starejših, ki jim ni bilo dano, da bi o domoljubju slišali kaj več v šoli.

Mladi iz Mladinskega centra Kotlovica so v sodelovanju z Gimnazijo in srednjo šolo Rudolfa Maistra ter Društvom Rudolfa Maistra Kamnik je pripravili video zapis Kamnik, Maistrov in moj dom, v katerem je udeležence proslave in TV gledalce skozi Maistrovo mesto popeljal učenec šestega razreda OŠ Toma Brejca Bor Plahutnik. Svojo hišico iz video zapisa je prinesel v športno dvorano in z njo na oder pospremil slavnostnega govornika, predsednika republike Slovenije Boruta Pahorja, ki je po poudarku Maistrovim domoljubnim dejanjem dejal:

Zato naj nas vse skupaj spodbudim – ne sprašujmo se več, zakaj česa ni mogoče storiti, temveč se končno vprašajmo, kaj in kako je nekaj mogoče storiti. In potem to naredimo. To je tista prepotrebna zmagovalna miselnost, prepotrebna zmagovalna drža, ki premaga težke čase. Značilna je, kot smo že slišali nocoj, za junake in za junaške narode. In Slovenci smo tak narod, čeprav se dostikrat radi izgovarjamo, da nismo. Sicer včasih res dolgo oklevamo, ampak potem odločno storimo tisto, kar je prav. Drugače kot narod, v razburkanih obdobjih zgodovine, ne bi preživel.

Sledila je podelitev spominskih priznanj Rudolfa Maistra 2013, ki

sta jih podelila predsednik ZDGM mag. Milan Lovrenčič in župan občine Kamnik Marjan Šarec.

Spominska priznanja Rudolfa Maistra 2013 s kipcem Rudolfa Maistra so prejeli:

Osnovna šola Vič Ljubljana za uspešno izvajanje različnih oblik domovinske vzgoje ter ohranjanje izročila ljubezni do doma in domovine,

Vitko Roš za požrtvovalno delovanje in pomoč pri vseh aktivnostih ter promocijah za uveljavljanje poslanstva in sporočilnosti generala Rudolfa Maistra,

Marja Kodra za uspešno mentorstvo in poslanstvo skupine Rudolfi, ki širijo vedenje o Kamniku ter s svojimi predstavami ohranjajo spomin na velikega rojaka, generala Rudolfa Maistra.

Kratek, a pristrčen kulturni program so oblikovali Mestna godba Kamnik, pevec Primož Krt, Plesni klub Šinšin in Bor Plahutnik. V vlogi Rudolfa Maistra je z recitacijami nastopil Uroš Potočnik, program je povezovala voditeljica Maja Šumej, v reportažnem avtu TVS pa je TV prenos komentiral Tone Ftičar.

Ob letošnji 140 -letnici Maistrovega rojstva, ki jo bomo svečano obeležili ob občinskem prazniku 29. marca 2014, je treba poudariti, kako vse našete aktivnosti v obdobju med postavitvijo Maistrovega spomenika leta 1970 in odprtjem stalne razstave v Maistrovi rojstni hiši in kot vrhuncem državno proslavo dneva Rudolfa Maistra leta 2013, torej v obdobju več kot štirih desetletij kažejo na to, kako veliko pozornost spominu na svojega velikega rojaka Rudolfa Maistra posveča Kamnik in zato se upravičeno ponaša z naslovom Kamnik - Maistrovo mesto!

www.zvezadgm.net

Letošnji kamniški občinski praznik v znamenju 140-letnice Maistrovega rojstva

Franc Svetelj

Letošnji praznik občine Kamnik, ki ga Kamničani od leta 1996 praznujejo na Maistrov rojstni dan 29. marca, so praznovali še posebno slovesno. S številnimi prireditvami, v dobrem mesecu se jih je zvrstilo skoraj 40, so zaznamovali 140-letnico rojstva svojega velikega rojaka. Pester program prireditev se je končal s tradicionalnim 9. Maistrovim pohodom v soboto, 12. aprila 2014. Razveseljuje zlasti dejstvo, da so spominu na velikega rodoljuba, pesnika in generala Rudolfa Maistra letos posvetili veliko pozornost tudi mladi v šolah. Tako so dijaki Gimnazije in srednje šole Rudolfa Maistra v njegovi rojstni hiši pripravili Maistrov večer, učenci Glasbene šole Kamnik so njegov spomin počastili s posebnim koncertom, učenci osnovnih šol pa so se udeležili 1. nagradnega natečaja s pisanjem spisov in likovnimi deli na temo Kamnik - Maistrovo mesto in podobno.

Letošnje jubilejne prireditve so se končale z osrednjo slovesnostjo, ki je bila 28. marca 2014 v Domu kulture Kamnik, na kateri so podelili tudi priznanja Občine Kamnik. Pred tem je bila pred Maistrovo rojstno hišo deseta podoknica moškega pevskega zbora Solidarnost, ob Maistrovem spomeniku pa proslava s sodelovanjem častne enote Slovenske vojske.

Ivan Sekavčnik, predsednik Društva general Maister Kamnik, je ob spomeniku v svojem slavnostnem nagovoru najprej orisal dolgoletna prizadevanja občine Kamnik za ohranjanje spomina in izročila Rudolfa Maistra, nato pa je poudaril:

»V Sloveniji bi domoljubje moralo postati način življenja, od družine in šole do države in našega odnosa do tujine. Poti do tja so tlakovane z vzgojo mladih od rosnih let do zrelostnega izpita maturantov. V tem duhu je bila dana pobuda Koordinacije veteranskih in domoljubnih organizacij Občine Kamnik, da bi učenci kamniških šol likovno in literarno upodobili ljubezen in odgovornost do domovine. Veseli nas, da so se na tekmovanje s temo Kamnik - Maistrovo mesto prijavile vse kamniške osnovne šole in tudi osnovna šola v Komendi, katerih dela bodo v teh dneh ocenjena, podeljene pa bodo tudi nagrade. Z veseljem tudi povem, da se je lani jeseni v Mariboru na vseslovenskem kvizu o poznavanju življenja in dela Rudolfa Maistra najbolje odrezala ekipa dijakov gimnazije in srednje šole iz Kamnika.

Toda Maistrov duh bi potrebovali tudi drugod. Zdi se, da v današnji krizi pogrešamo predvsem njegov občutek, kdaj napočijo usodni trenutki, ko mora govorjenje nadomestiti ukrepanje. Maister je imel jasne strateške ci-

lje in trdno prepričanje, da ravna prav. Zato so mu ljudje zaupali in zgodovina je kasneje potrdila to njegovo odločnost. In prav to manjka sedanjim politikom, pa tudi menedžerjem in drugim, ki odločajo o naši usodi. Mor-da bi danes potrebovali voditelje, kakršen je bil Maister, pa tudi več povezanosti glede skupnih ciljev in rešitev.«

Ob zvokih Mestne godbe Kamnik in petju Prvega slovenskega zbora Lira sta župan Marjan Šarec in poveljnik Civilne zaščite občine Kamnik Matjaž Srša zasadila ob spomeniku mlado lipo.

Osrednja slovesnost v Domu kulture

Osrednja slovesnost v Domu kulture se je začela z državno himno v izvedbi Simfoničnega orkestra Domžale-Kamnik. Polno dvorano udeležencev in gostov, med njimi je bil tudi mag. Milan Lovrenčič, predsednik ZDGM, je nagovoril slavnostni govornik, župan Marjan Šarec: »Spoštovani gostje, spoštovani dobitniki priznanj, občanke in občani občine Kamnik! V navadi je, da ob občinskem prazniku pogledamo v minulo leto in nanizamo spremembe, ki smo jim bili priča. Glede na dejstvo, da se mandat izteka in je to zadnji občinski praznik, bi bilo prav pogledati nekoliko bolj nazaj. V svojem prvem govoru ob občinskem prazniku leta 2011 sem dejal med drugim tudi naslednje: Nič nam ne bo podar-

jeno, za vse se bo potrebno truditi, a s sodelovanjem uspeh ne bo izostal. Strah nas je lahko samo samega sebe, ničesar drugega. Ko se ozrem na skoraj štiriletno obdobje, ugotavljam, da so bile te besede kar ustrezne času, ki je prihajal. Kjerkoli smo združili moči, smo bili uspešni,« je poudaril govornik in orisal najpomembnejše pridobitve občine Kamnik v preteklem letu. Največja ovira je bila vsesplošna kriza, ki ni bila naklonjena investicijam, in vsaka stvar, ki bi se nekdanje zdela samoumevna, je bila v teh letih težje dosegljiva. To pa ne pomeni, da smo dvignili roke in pomahali z belo zastavo, temveč smo se s še večjo zagnanostjo lotili zlasti projektov, ki so dolga leta čakali na realizacijo. Takoj smo zagnali delo na področju kohezije, o kateri bom spregovoril v nadaljevanju. Pristopili smo k projektu mestnih šol, kjer stvari niso bile take, kot so

videti na prvi pogled, začeli smo pospešeno obnavljati vrtce, podružnične šole in Dom kulture Kamnik, kjer se trenutno nahajamo. Lahko bi rekli, da je bil mandat posvečen predšolski vzgoji, šolstvu in kulturi, kamor sodi tudi spominska soba Rudolfa Maistra v njegovi rojstni hiši. V želji po novih investicijah včasih pozabljamo, da je potrebno tudi prenavljati starejše objekte, sicer zob časa naredi svoje. Vse do sedaj našeto prav gotovo ne prinaša finančnega izplena oziroma dobička, je pa zelo pomembno za razvoj družbe. Brez kulture in izobraževanja narod nima prihodnosti, saj postaja orodje v rokah drugih, to nam priča tudi naša zgodovina, večkrat žalostna kot vesela. Naš rojak Rudolf Maister, ki mu posvečamo današnje praznovanje, prek njegovega imena pa tudi vse bolj poudarjamo identiteto občine, bi bil zagotovo podobnega mnenja.»

Nato so razvili prapor Zveze slovenskih častnikov, Območnega združenja Kamnik – Komenda, ki ga je iz rok darovalca oziroma botra prapora Igorja Štebeta prevzel predsednik Območnega združenja slovenskih častnikov Kamnik – Komenda Marjan Schnabl.

Koordinacijski odbor veteranskih in domoljubnih organizacij Občine Kamnik je v okviru svojih prizadevanj za uveljavljanje pozitivnih vrednot in načel državljske in domoljubne vzgoje osnovnošolcev objavil razpis za izbor literarnih in likovnih del na temo Kamnik - Maistrovo mesto. Razpis je bil izpeljan v sodelovanju z osnovnimi šolami, vključeni pa so bili učenci drugega in tretjega triletja. Razpisna komisija je skladno z razpisnimi pogoji iz vseh osnovnih šol v občini Kamnik prejela 19 literarnih in 37 likovnih del.

Sledila je podelitev **priznanj Občine Kamnik**.

Bronasto priznanje Občine Kamnik so prejeli:

Angela Jagodic za zavzeto kulturno udejstvovanje in vodenje Ljudskih pevk Predic, ki skrbijo za dobro prepoznavnost občine Kamnik;

Mihael Resnik za dolgoletno delo na področju turizma, obrti, športa in organizacije likovnih dogodkov v občini Kamnik ter

Kulturno društvo Priden možic za vrhunske dosežke na kulturnem področju in prizadevanje pri razvoju ter ugledu občine Kamnik.

Srebrno priznanje Občine Kamnik so prejeli:

Društvo Sožitje Kamnik ob petnajstletnici delovanja;

Lovska družina Kamnik za šestdesetletno aktivno delovanje na mnogih področjih družbenega življenja, še zlasti na kulturnem, naravovarstvenem in športnem, kjer ponosno predstavlja in zastopa Kamnik ter mu daje prepoznavnost tako v Sloveniji kot tudi zunaj njenih meja, ter Dušan Sterle za dolgoletno angažirano grafično, slikarsko ter organizacijsko udejstvovanje.

Zlato priznanje Občine Kamnik je za več kot štiridesetletni razvoj ter

prispevek k prepoznavnosti narodno-zabavne glasbe in izročila podeželske ljudske kulture s širšega območja Tuhinjske doline in Kamniškega prejel Ansambel bratov Poljanšek.

Poleg recitacij pesmi Neže Maurer, Kajetana Koviča in Karla Destovnika Kajuha v izvedbi Maje Nemeč in Bora Plahutnika so v kulturnem delu slovesnosti Občine Kamnik sodelovali Simfonični orkester Domžale-Kamnik pod vodstvom Slavena Kulenoviča, citrar Tomaž Plahutnik in članica Plezne skupine Šinšin. Za povezovanje programa je poskrbel Janez Dolinar.

Osrednja slovesnost ob prazniku Občine Kamnik se je ob dobrotah, ki so jih pripravile marljive članice Društva podeželskih žena Kamnik - Komenda, končala s prijetnim druženjem številnih gostov, Kamničank in Kamničanov, ki gojijo Maistrov duh in njegovo izročilo.

Za zaključek 9. Maistrov pohod na Veliko špico

S tradicionalnim 9. Maistrovim pohodom, ki je bil v soboto, 12. aprila 2014, so Kamničani sklenili niz prireditev ob prazniku svoje občine. Že pred osmo uro so se na Trgu talcev zbrali številni mladi in starejši pohodniki, veliko jih je prišlo iz sosednje občine Komenda, pohoda pa se je udeležilo tudi

41 učenk in učencev Osnovne šole Izlake in Osnovne šole Zagorje. Vsi udeleženci so se sprehodili od točke do točke, ki so povezane z Rudolfom Maistrom.

V imenu organizatorja pohoda je okrog devetdeset udeležencev pozdravil podpredsednik Društva general Maister Kamnik Rudolf Pfajfar, nato pa je besedo predal županu Marjanu Šarcu, ki se je pohodnikom zahvalil za njihov doprinos k prazniku občine Kamnik, saj se že deveto leto, ne glede na vreme, spomnijo na vrednote generala Maistra, v sebi pa nosijo njegov pogum in duh. Zaželel jim je prijeten in varen sončen sobotni korak.

Start in cilj sta bila pri spomeniku generala Rudolfa Maistra, pohod pa je potekal mimo Maistrove rojstne hiše na Šutni, Gimnazije in srednje šole Rudolfa Maistra Kamnik, na 660 metrov visoko Veliko špico nad Kamnikom in nazaj v Kamnik. Pohod so, tako kot vsako leto, budno spremljali izkušeni planinski vodniki Planinskega društva Kamnik in člani Društva general Maister Kamnik.

Organizatorji pohoda, ki poteka vsako leto na drugo soboto v aprilu, so ob zaključku pohoda na ploščadi ob Maistrovem baru poskrbeli tudi za skromno malico in prijetno druženje.

MOJA RODNA DOMOVINA

*Tam, kjer rastejo mogočne družinske korenine,
tam, kjer otroštvo pusti sladke in grenke spomine,
tam, kjer ljubezen do družine nikoli ne mine,
tam je sijaj ene same domovine.*

*Tam je mir, ki na vrata trka,
tam je materni jezik in kot dan poznana črka.
Tam življenja ni nikoli strah,
tam ni prostora za prah.*

*Tam je lepota neminljiva
in veselje, ki za grmom se skriva.
Tu je vedno znan materin obraz,
tu v srcu ni nikoli mraz.*

*Tu si vedno v objemu topline,
na trdnih tleh domovine,
naslonjen na prijateljevo ramo,
da ne zdrsneš v jamo.*

*Ko ta sijaj obsije tvoje srce, to zažari s posebnim plamenom,
vsakič z drugo barvo in drugim namenom.
Domovina vedno čaka, da jo tvoje žareče srce ogreje,
v domovini zate ni nobene meje,
saj vedno se ti sreča smeje.*

*Avtorica: Nataša Brunčič, 9. razred
OŠ Lenart
Mentorica: Leonida Rokavec*

Franjo Malgaj je bil Maistrov borec in tovariš

Govor predsednika Državnega zbora Janka Vebra na proslavi ob 95. obletnici smrti borca za severno mejo, nadporočnika Franja Malgaja

Spoštovani,

veseli me, da vas lahko pozdravim in nagovorim na današnji proslavi, s katero se spominjamo in klanjamo 95. obletnici smrti velikega domoljuba in junaškega borca za severno mejo, nadporočnika Franja Malgaja. Kljub domoljubju in vojaškemu dosežkom, ki ga uvrščajo ob bok generala Rudolfa Maistra, dosežkom, ki so omogočili, da smo v okviru svojih meja ohranili vsaj del slovenske Koroške, je nadporočnik Franjo Malgaj širši javnosti še vedno premalo znan. Zato srčno upam, da bo današnja proslava doprinesla k odstiranju tančice z nepoznavanja tega velikega Slovenca.

Dovolite mi, da se ob tej priliki vrnem v preteklost, v jesen leta 1918, ko se je po dolgih štirih letih trpljenja vendarle končala 1. svetovna vojna. Ta vojna je v svoj neusmiljen vrtinec potegnila tudi Slovence. Rožljanje orožja je po štirih letih sicer potihnilo, vendar pa se je resnični boj za ozemlja, ki so jih za seboj pustili razpadli imperiji, šele začel. Tudi Avstro-Ogrska, dežela, ki je stoletja predstavljala državni okvir, katerega sestavni del smo bili tudi Slovenci, se je sesula na koščke. Začelo se je

obdobje negotovosti in tektonskih sprememb.

Slovenci smo v 20. stoletje sicer vstopili z močno regionalno zavestjo, še vedno razdeljeni na Kranjce, Štajerce, Korošce in Primorce, se je pa nacionalna zavest, tudi na račun vojne vihre okrepila in utrdila do te mere, da smo iz razpadlega Avstro-Ogrskega cesarstva izšli narodno veliko bolj enotni. Kljub temu pa smo bili na tok dogodkov, ki je sledil, popolnoma nepripravljeni. Zaradi te nenadnosti in nepripravljenosti, predvsem pa zaradi preigravanja interesov velikih sil, za katere smo bili zgolj še eden izmed majhnih narodov, zgolj nepomembna figura na šahovnici povojne Evrope, smo po 1. svetovni vojni izgubili velik del narodnostnega ozemlja. Verjamem pa, da bi bila ta izguba še toliko večja, meje današnje Slovenije pa verjetno popolnoma drugačne, če med nami ne bi bilo pogumnih in domoljubnih Slovencev, kakršen je bil Franjo Malgaj, človek, ki so se ga Avstrijci bali in ga strahoma in zlonamerno imenovali »DerwindischeTeufel.«

Franjo Malgaj je že kot dijak začutil odpor do ponemčevanja, kar je dokazoval tudi s članstvom v gibanju Preporod in Sokol. Pri 20 letih je prisluhnil domovini in se odzval njenemu klicu. V 1. svetovni vojni se je bojeval na soški fronti, bil premeščen na južnotirolsko bojišče, pa spet nazaj na soško fronto. Kljub mladosti se je hitro izkazal in bil večkrat odlikovan. Pri komaj 22 letih je že prejel medaljo za pogum, ki si jo je prislužil v akciji na planini Monte Zebio, leto dni kasneje je prejel še drugo odlikovanje, rezervirano za častnike, ki so se izkazali v večjih bitkah, Karlov bojni križec.

Svoje zgodovinsko mesto med velikimi Slovenci pa si je Franjo Malgaj

priporil po koncu vojne, ko je bobnenje topov potihnilo in se je, kot že rečeno, pričel boj za ostanke razpadlih večnacionalnih držav.

Spoštovani,

Slovenci smo bili stoletja dolgo nesamostojni, del večjih imperijev, del močnejših držav. Zato je razumljivo, da ideja o neodvisni slovenski državi tedaj, torej v začetku 20. stoletja, še ni bila ne prisotna, kaj šele zrela. Večina tedanjih političnih strank je rešitev slovenskega vprašanja oziroma vprašanja naše prihodnosti videla v povezavi z južnoslovanskimi narodi. Za združitev vseh južnih Slovanov v skupno državo se je zavzemal tudi mojster slovenske proze Ivan Cankar, ki pa je ob tem odločno nasprotoval kakršnemukoli kulturnemu ali jezikovnemu stapljanju. Naša prizadevanja so torej pričakovano nalletela na ostro nasprotovanje zlasti Avstrije in Italije, vendar pa jih ni bilo več moč zatreti. Duh svobode, okrepljen z Wilsonovo idejo o samoodločbi narodov, je bil premočan. Z umikom nemških enot, ki je odprl vprašanje meje med avstrijsko in jugoslovansko državo, se je dejanski boj za severno mejo razplamtel v vsej svoji silovitosti. In prav v teh odločilnih bojih, ki so preprečili priključitev celotne slovenske Koroške k avstrijski državi, je osrednjo vlogo odigral Franjo Malgaj.

Slovensko domovino je imel resnično rad in novi državi je želel vsaj na severu zagotoviti mejo, ki bi se ujela s slovensko etnično mejo. Njegov odnos in ljubezen do domovine sta razvidna tudi iz njegovih dnevniških zapisov, v katerih je leta 1918 o Koroški zapisal sledeče: »Koroška! Nekdaj tako ponosno središče našega plemena, si nam postala v dolgem suženjstvu razbolel del našega telesa. Tužni Korotan! Kako smo se ogrevali

že kot dijaki za tvojo svobodo, gledali smo že v naprej tisto veselo jutro, ko bo konec tudi tvojemu ponižanju. In prišlo je. Razmajani stebrovi mačehe Habsburške so padli in šli smo, da si vzamemo, kar je našega«, je zapisal v svoj dnevnik.

Franjo Malgaj pa o slovenski zemlji ni samo razmišljal, ampak tudi ukrepal. Na svojem osvobodilnem pohodu za severno mejo je osvobodil celotno Mežiško dolino in Dravograd, zavzel je Pliberk, Velikovec, Labot in Št. Pavel, pripravljen je bil iti tudi nad Celovec. Žal pa je bil pri osvobajanju Koroške precej osamljen. Narodna vlada v Ljubljani ni pokazala poslušnosti za njegove pozive ter posledično zaradi svoje neodzivnosti in neodločenosti zamudila tisti ključni zgodovinski trenutek, ko bi bilo mogoče osvoboditi celotno slovensko Koroško ter tam vzpostaviti slovensko upravo. Dokončne rešitve vprašanja severne meje pa Franjo Malgaj, eden največjih slovenskih borcev za severno mejo, ni doživel. V nesrečnih okoliščinah je bil 6. maja 1919 ubit.

Malgajev trud in njegova skrajna žrtve kot tudi žrtve njegovih soborcev, ki so v tistem zgodovinskem trenutku uspeli osvoboditi slovensko Koroško, so bili žal v večjem delu zaman. Slovenska Koroška je namreč na mirovni konferenci v Parizu plačala visoko ceno. Kljub temu pa lahko oziroma moramo in smo dolžni tega velikega borca postaviti ob bok vseh velikih Slovencev.

Spoštovani,

prva svetovna vojna je Slovence prizadela ne le kot posameznike, temveč tudi kot narod. Na bojiščih te velike vojne, ki je nasluteno vplivala na tok 20. stoletja in nadaljnji razvoj Evrope, je življenje izgubilo 35.000 slovenskih mož in fantov. Danes je

vojna, kakršna je bila prva svetovna, sicer skorajda nepredstavljiva, se pa soočamo z drugačnimi, prav tako tektonskimi izzivi, predvsem pa s krizo, ki pustoši po globalni skupnosti. Živimo v času, ko nujno potrebujemo svetle navdihe in pozitivne zglede, ki nas bodo navdali s samozavestjo, pogumom in odločnostjo za soočanje z izzivi in negotovo prihodnostjo. Potrebujemo zglede, v katerih se bo napajalo naše domoljubje, kajti občutek imamo, da nam globalni finančni interesi jemljejo naše dostojanstvo. Negotove razmere v domači politiki niso pravi odgovor na ta dogajanja.

Zato verjamem, da nam je lahko pri tem Franjo Malgaj, ta resnično velik sin slovenske domovine, ki je daroval prav vse, tudi svoje življenje, za svetel zglede. Danes so po njem poimenovane številne ulice. V njegov spomin stojijo mnogi spomeniki, njegovo ime nosijo šole. Vendar pa je ta veliki slovenski narodnjak in borec za slovensko Koroško kljub svojim junaškim in plemenitim dejanjem, ki jih je storil v svojem kratkem življenju, dejanjem, ki so zglede nam in prihajajočim generacijam, pre malo znan, če ne že kar pozabljen.

Spoštovani,

Franjo Malgaj je bil Maistrov borec in tovariš, zato mi dovolite, da na tem mestu spomnim, da v letošnjem letu obeležujemo tudi 140. obletnico rojstva ter, žal, tudi 80. obletnico smrti največjega borca za severno mejo generala Maistra. Rudolf Maister je bil namreč tisti, ki je odločilno posegel v napeto dogajanje po prvi svetovni vojni in s svojo dovršeno vojaško strategijo spremenil tok zgodovine. Gre za človeka, ki ni državotvorno le razmišljal, temveč tudi ukrepal in je zaslužen za to, da je slovensko narodnostno mejno

območje na Štajerskem za vedno ostalo na Slovenskem. Podobno je skušal doseči tudi na Koroškem, kjer je prevzel poveljstvo Koroškega obmejnega poveljstva. Žal pa se je moral po sklepu plebiscitarne komisije s Koroške umakniti in plebiscit je bil za Slovence izgubljen.

Spoštovani,

naša dolžnost je, da svetle točke naše preteklosti, spomin na velike ljudi in patriote, kot sta bila Franjo Malgaj in Rudolf Maister, ne tonejo v pozabo, da ohranimo in negujemo spomin nanje, s tem pa vzor in navdih tudi za naše zanamce. Zato čestitam Koroškemu domoljubnemu društvu Franjo Malgaj za delo, ki ga opravlja. Čestitam pa tudi vam, drage Korošice in Korošci, saj na vrednote in značaj Franja Malgaja vedno znova spominjate tudi sami – s svojo narodno zavestjo in s svojimi dosežki.

Spoštovani,

čestitke tudi ob 10. obletnici članstva Slovenije v Evropski uniji, ki smo jo obeležili 1. maja. Ravno zaradi izkušenj Koroške, ko so v zgodovini o njeni usodi odločali drugi, menim, da je zato še toliko bolj pomembno, da se udeležite bližnjih volitev v evropski parlament in podprete tiste, za katere verjamete, da bodo zagovarjali vaše interese, ki bodo ohranjali možnost ohranjanja razvoja doma, da ne bomo postali obrobni opazovalci dogajanj v Evropi in v svetu. To, da smo cenjeni v svetu, potrjujejo tudi naša izvozna podjetja, ki delajo uspešno na mednarodnih trgih. To dokazuje, da znamo in zmoremo.

Spoštovani gostje, gospe in gospodje, hvala za pozornost.

Ravne na koroškem, 3. maj 2014

www.zvezadgm.net

9. skupščina zveze društev general Maister

in osrednja prireditev ob 140-letnici rojstva generala Maistra v Mariboru

Rudolf Pfajfar sekretar ZDGM

Dne 9. aprila 2014 je bila v Mariboru 9. skupščina ZDGM. Še pred začetkom skupščine je delegacija, v kateri so bili poleg vodstva ZDGM tudi nekateri predsedniki in člani posameznih društev GRM, položila cvetje na grob generala Rudolfa Maistra.

Po ogledu razstave »Boji za S mejo« in kosilu v vojašnici general Rudolf Maister se je začela skupščina ZDGM, ki je bila tokrat tudi volilna. Kot predsednik nas bo vsaj še eno leto vodil mag. Milan Lovrenčič. Poleg dosedanjih podpredsedni-

kov, Dušana Vodeba, Jožefa Tišlerja in Vitka Roša, sta bila izvoljena še nova podpredsednica Lučka Lazarev Šerbec ter podpredsednik dr. Janko Prunk. Dobili smo novega zakladnika Matjaža Killerja. Dosedanji tajnik ZDGM Rudolf Pfajfar je bil vnovič izvoljen, tokrat kot generalni sekretar ZDGM. V NO bodo ponovili mandat, in sicer Darko Končan kot predsednik, kot člana pa Alenka Podbevšek in Viktor Pistotnik.

Poleg finančnega načrta so bile sprejete tudi temeljne programske usmeritve za delo v letošnjem letu

ter nekatere spremembe statutarne pogodbe. Ena od pomembnejših je tudi oblikovanje novega organa ZDGM – predsedstva, ki bo v nujnih primerih odločalo o zadevah, ki so sicer v pristojnosti upravnega odbora, vendar bo moralo slednjemu redno poročati o svojem delu in odločitvah.

Po končani skupščini smo se udeležili osrednje prireditve ob 140-letnici rojstva in 80-letnici smrti GRM – koncerta orkestra Slovenske vojske, orkestra Slovenske policije in nastopa garde Slovenske vojske.

Ohranjanje Maistrovega domoljubnega izročila

Občni zbor Društva general Maister Kamnik

Franc Svetelj

Društvo general Maister Kamnik se je lani ob desetletnici ustanovitve lotilo vrsto aktivnosti, katerih namen je bil negovati spomin na našega rojaka Rudolfa Maistra in borce za severno mejo ter krepitev domoljubne zavesti med mlado generacijo, predvsem v osnovnih in srednjih šolah, je na občnem zboru društva 12. marca 2014, ki ga je vodila Marjeta Humar z delovnim predsedstvom, povedal njegov predsednik Ivan Sekavčnik. Pri tem je posebej poudaril sodelovanje društva pri lanski organizaciji tabora društev GM in FM iz vse Slovenije in sodelovanje pri nastajanju in slavnostnem odprtju spominske sobe Rudolfa Maistra.

Začetek občnega zbora je naznanila himna ZDGM Slovenec sem v izvedbi okteta dijakov Gimnazije in srednje šole Rudolfa Maistra pod vodstvom prof. Ane Černe Gregorič, sledili pa sta še recitaciji Maistrovih pesmi Pomlad in Moje gosli, ki ju je predstavil član društva Anton Iskra.

V imenu Koordinacijskega odbora veteranskih in domoljubnih organizacij ter Zveze borcev za vrednote NOB je udeležence občnega zbora pozdravil njegov predsednik Matevž Košir.

Vsa poročila in razprave članov, ki so napolnili veliko sejno dvorano občine Kamnik, so pokazale, da društvo, ki sedaj šteje okrog 140 članov, pridobiva vse več podpornikov in simpatizerjev z območja kamniške in komendske občine. Obč-

ni zbor je po razpravi sprejel precej obsežen program dela (vsebuje kar 22 aktivnosti) za letošnje leto, v katerem bomo proslavili 140-letnico Maistrovega rojstva. Med aktivnostmi je ob občinskem prazniku tudi zaključek tekmovanj osnovnih šol na literarnem in likovnem področju pod naslovom Kamnik, Maistrovo mesto, ki ga DGM organizira v okviru KO domoljubnih in veteranskih organizacij Kamnika.

Med zelo odmevne prireditve sodi tudi vsakoletni Maistrov pohod na Veliko špico nad Kamnikom na drugo soboto v aprilu. Letošnji že 9. Maistrov pohod bo v soboto, 12. aprila 2014, pohodniki pa bodo pot začeli izpred Maistrovega spomenika v Kamniku.

Zaključek 1. nagradnega natečaja **Kamnik, Maistrovo mesto**

Predsednik komisije KOVDO, Rudolf Pfajfar

Koordinacijski odbor veteranskih in domoljubnih organizacij (KOVDO), ki so podpisale Listino o medsebojnem sodelovanju na območju občin Kamnik in Komenda, ta pa združuje veteranska in domoljubna društva v sestavi:

- Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Kamnik-Komenda,
- Zveza združenj borcev za vrednote NOB Kamnik,
- Policijsko veteransko društvo Sever Ljubljana, odbor Kamnik,
- Zveza slovenskih častnikov Kamnik-Komenda,
- Društvo general Maister Kamnik

je konec leta 2013 ustanovilo Komisijo KOVDO za izvedbo 1. nagradnega natečaja »Kamnik, Maistrovo mesto« na likovnem in literarnem področju za 2. in 3. triado osnovnih šol občin Kamnik in Komenda, z namenom dodatnega spodbujanja in utrjevanja domoljubja v osnovnih šolah.

Do 5. marca 2014 je komisija prejela 40 likovnih in 19 literarnih del. Razpisano je bilo, da osnovne šole za vsako področje in triado pošljejo največ tri dela. Predvidevali smo, da bodo tekmovanja najprej potekala na posameznih šolah, najboljša dela pa se bodo uvrstila na občinsko tekmovanje.

Z veseljem ugotavljamo, da so se na razpis odzvale vse osnovne šole v občinah Kamnik in Komenda.

Skladno z razpisom je Komisija KOVDO za vsako področje in triado osnovnih šol posamezne občine izbrala samo po eno delo, in sicer:

OBČINA KOMENDA - tekmovala je samo na likovnem področju 3. triade

- za likovno področje 3. triada: **JANA STELE, OŠ Komenda-Moste**
likovni pedagog Milojka Volkar

OBČINA KAMNIK - tekmovala je na likovnem in literarnem področju 2. in 3. triade

- za likovno področje 2. triada **ELA URANKAR, 5. raz. OŠ Franca Albrehta**
mentorica Mateja Jamnik
- za likovno področje 3. triada **ŽAN PLANINC, 8. raz. OŠ Marije Vere**
mentorica Irena Zagožen
- za literarno področje 2. triada **LARA VETTORAZZI, 5. raz. OŠ Stranje**
mentorica Mira Papež
- za literarno področje 3. triada **EMA OSOLNIK, 9. raz. OŠ Stranje**
mentorica Mira Papež

Da bi delo potekalo nemoteno, so v komisiji poleg članov veteranskih in domoljubnih organizacij sodelovali tudi strokovni sodelavci, in sicer:

- za likovno področje Alojz Berlec – akademski slikar in Dušan Sterle – grafični slikar in oblikovalec,
 - za literarno področje Marjeta Humar – doktorica znanosti in
 - Ivanka Učakar – profesorica
- Za strokovno opravljeno delo se jim iskreno zahvaljujemo.

Priznanja kamniških nagradencev so bila podeljena na proslavi občinskega praznika 28. 3. 2014, v občini Komenda pa bodo priznanje podelili na slovesnosti OŠ Komenda-Moste. Vsi udeleženci tekmovanja prejmejo knjižno nagrado s posvetilom župana in predsednika KOVDO na predvidenih šolskih slovesnostih.

Za izvedbo projekta Kamnik, Maistrovo mesto se zahvaljujemo tudi občinama Kamnik in Komenda.

Tone Partljič na drugem Maistrovem večeru v Kamniku

Franc Svetel

Skladno s programsko zasnovo Medobčinskega muzeja Kamnik, ki upravlja s stalno muzejsko zbirko v Maistrovi rojstni hiši, je 12. februarja 2014 potekal drugi Maistrov večer.

Tokrat so na zanimiv večer povabili znanega pisatelja Toneta Partljiča iz Maribora, ki je med drugim napisal tudi zbirko črtic o Maistru, z naslovom *General*.

Alenka Juvan, sodelavka muzeja, je na začetku predstavila Toneta Partljiča in njegovo literarno delo, nato pa je gost in vse udeležence, med katerimi je bilo največ članov DGM Kamnik s predsednikom Ivanom Sekavčnikom, pozdravila podžupanja mag. Julijana Bizjak Mlakar, ki je izrazila zadovoljstvo, da se s prirejanjem Maistrovih večerov poživlja največja zbirka o Maistru in njegovem delovanju pri nas.

Svojo pripoved o Maistru je pisatelj začel z zgodbo o mariborskem kovinskem mostu, ki je bil letos star sto let. V svojem času je bil eden najlepših tovrstnih mostov; narejen je z zakovicami, po vzoru Eifflovega stolpa v Parizu. Ob njem živi tudi sam, zato sedaj piše zgodbo o dogodkih v zvezi s tem mostom v Maistrovem času. Most je bil odprt pred začetkom prve svetovne vojne, avgusta 1913. Povezan je z

dogodki na njem in ob njem po koncu vojne leta 1919, o katerih pa po Partljičevem mnenju doslej nismo veliko brali in slišali.

Po koncu prve svetovne vojne so Nemci v Mariboru ustanovili narodne straže, nemški Schutzwer. Partljič meni, da se je na tem mostu in ob njem na obeh bregovih Drave zgodilo nekaj, kar doslej nikjer ni bilo podrobno opisano, in kar je pozneje, po letu 1945, domnevno vplivalo na neprijateljnost Maistra pri takratnih oblasteh.

Leta 1976 je bil v Mariboru simpozij o Maistru, na katerem je zaključke, v katerih je bila izražena tudi zamera do Maistra, predstavil zgodovinar M. Stiplovesek. Poudarili so, da je bil Maister velik narodnjak, vendar izrazito konservativen.

Ob obisku ameriške delegacije v zvezi z določanjem severne meje v Mariboru januarja 1919 so jugoslovanski vojaki, pretežno srbski, streljali na več tisoč nemških protestnikov, ki so na obeh straneh mostu prek Drave zahtevali, da Maribor ostane nemški oziroma avstrijski. Obležalo je nekaj mrtvih udeležencev. Čeprav Maistra takrat ni bilo v Mariboru, mu je tedanja jugoslovanska oblast naložila odločitev o pomilostitvi vojakov, ki so streljali na udeležence in

ki jih je hitro sodišče obsodilo na smrt. Maister je pomilostil sedem vojakov, razen dveh. Po drugi svetovni vojni so razširili mnenje, o tem je pisal tudi zgodovinar France Klopčič, da so takrat v Mariboru ubili prva dva komunisti, čeprav v tistem času v Mariboru sploh ni bilo komunistov, je opozoril Partljič.

Ob koncu večera je pisatelj prebral še eno svojih črtic iz zbirke črtic za mladino *General*, ki jo je napisal leta 2006. Z junakinjo črtice, s Katrco iz Zavrha, ki je Maistru med njegovim oddihom v Zavrhu prinašala časopise, se je v njenih poznih letih srečal tudi pisatelj.

Tone Partljič je v spominsko knjigo muzeja, ki si ga je od odprtja novembra 2013 do februarja 2014 ogledalo že več kot 1800 obiskovalcev, med njimi tudi veliko mladih iz ljubljanskih in kamniških šol, med drugim zapisal: »Rudolfa Maistra, ki se je pred 140 leti rodil na Šutni v Kamniku, smo Mariborčani vzeli kar za svojega zaradi prevzema vojaške oblasti v našem mestu 1. novembra 1918 in vsega drugega in nič kaj radi ne slišimo, da je bil tudi Kranjec (Kamnik, Mengeš, Kranj). Ampak priznati moram, da Kamničani (občina, mestni muzej in Maistrova hiša)

Obiskovalci drugega Maistrovega večera so z zanimanjem prisluhnili Partljičevemu razmišljanju o Maistru.

Tone Partljič je z zanimanjem pregledal zadnjo številko Maistrovega glasu, glasila ZDGM, ki ga doslej ni poznal.

pravzaprav bolj prizadevno skrbite zanj kot Mariborčani, ki smo dolgo nagajali Maistrovim borcem, da bi postavili kip svojemu generalu.

Vaša skrb za hišo, prireditve, publikacije pa me je sploh prevzela in zbralo se je zares veliko ljudi, ki dosti vedo o njem in ki so mi bili kot gostu naklonjeni. Da o direktorici

muzeja Torkarjevi in »hišnici« Alenki Juvanovi sploh ne govorim.

Seveda nisem ravno pravi zgodovinar, vendar sem o Maistru prebral vse, kar se »dobi«, poznam njegovega vnuka, ki stanuje na Maistrovi 17 v Mariboru, poznal sem »Maistrovo« Katrco na Zavrhu, hodim mimo njegove hiše, nesem svečo na grob,

napisal sem dve knjižici o njem, v žlahti sem imel Maistrove borce, in tako si domišljam, da imam dovolj »kvalifikacij«, da lahko kdaj pa kdaj spregovorim o njem tudi v Kamniku.

Kipar Miha Kač, član DGM Kamnik, je ob koncu večera Partljiču podaril svojo upodobitev kamniškega rojaka Rudolfa Maistra.

Naši fantje in možje so se borili pod poveljstvom generala Rudolfa Maistra

Odkritje doprsnega kipa generala Rudolfa Maistra v Cerkvenjaku

Roman Lorenčič

Spoštovani občanke, občani, g. župan Marjan Žmavc, poslanec državnega zbora g. Franc Breznik, predsednik ZDGM g. Milan Lovrenčič, predstavniki društev general Maister, spoštovani gostje, želim vam prisrčno dobrodošlico v Cerkvenjaku.

Spoštovani domoljubi, smo pred odkritjem doprsnega kipa generala Rudolfa Maistra v Cerkvenjaku.

Pred 140 leti rojeni Rudolf je otroštvo preživel kot najmlajši otrok v družini, skupaj s svojima starejšima brato-

ma. Oče Franc, ki je bil po rodu Štajec, je umrl, ko je bilo Rudolfu komaj tri leta. Mati Frančiška, roj. Tomšič, je bila doma iz Dolenjske. Po smrti Rudolfovega očeta je zanj pomagal skrbeti stric Lovrenc. Osnovno šolo je Rudolf najprej obiskoval v Mengšu, nato pa v Kranju. Kranjsko nižjo gimnazijo je začel obiskovati leta 1885 in jo končal leta 1890 kot odličnjak. Bil je tudi izvrsten telovadec, sabljač, plavalec in smučar. Vseskozi se je zavedal, da bo moral zaradi zgodnje očetove smrti sam poskr-

beti zase, zato se je odločil za poklic vojaka. Domobrantsko kadetnico je leta 1884 končal na Dunaju, istega leta pa je bil vključen v domobrantski bataljon v Ljubljani. Za poročnika je bil imenovan novembra 1895 v Ljubljani, kjer je uspešno končal šolo za pehotne častnike. Zaposlil se je kot častnik in nadaljeval s šolanjem v Armađni strelski šoli, kjer se je leta 1903 usposobil za orožarskega častnika. V Gradcu se je leta 1907 izpopolnjeval in napredoval v stotnika. Leta 1910 je zaradi odlično izpeljanih vojaških

vaj postal poveljnik 7. bojne čete, pozneje pa poveljnik podčastniške šole. Med vojaškim službovanjem se je poročil z Marico Stergarjevo, ki mu je rodila dva sina.

Po začetku prve svetovne vojne leta 1914 Rudolf deluje v Mariboru kot referent pri okrožnem poveljstvu črne vojske, kjer je najprej postal začasni poveljnik okrožnega poveljstva in bil julija 1917 preimenovan za stalnega poveljnika. Še med prvo svetovno vojno, ki je trajala do 11. novembra 1918, je mariborski nemški občinski svet že 30. oktobra 1918 razglasil Maribor z okolico za del nemške Avstrije. Tej razglasitvi se je Rudolf Maister odločno uprl in 1. novembra 1918 v vojašnici 26. strelskega polka mestnim poveljnikom in zbranim častnikom v Melju odločno izjavil: »Ne priznavam teh točk. Maribor razglasjam za jugoslovansko posest in prevzemam v imenu svoje vlade vojaško poveljstvo nad mestom in vso Spodnjo Štajersko.« Zbrane je prosil, naj ostanejo z njim, ker jih v imenu države potrebuje. Tako so vojašnice in drugi pomembni objekti v Mariboru prišli pod oblast Narodnega sveta in Maistrove vojaške oblasti. Narodni svet je Maistra razglasil za generala. Po tej razglasitvi so si dogodki bliskovito sledili. Presenečeni Nemci so od Narodnega sveta in generala zahtevali ustanovitev varnostne straže. Tretjega novembra 1918 so ustanovili zeleno gardo ali t. i. Schutzwer. Po teh dogodkih je general Maister presodil, da bo potrebno vojaško ukrepanje, zato je 9. novembra 1918 razglasil mobilizacijo. V nekaj tednih

se je pod poveljstvom generala Maistra zbralo 4000 mož. Ustanovljen je bil mariborski pešpolk. Z ustanovitvijo mariborskega pešpolka je 20. novembra 1918 nastala prva redna slovenska vojska s slovenskimi častniki in njihovim poveljevanjem.

Dne 23. novembra 1918 ob štirih zjutraj so Maistrovi vojaki razorožili Schutzwer. Maistrove enote so 27. novembra 1918 zasedle Špilje, nato pa še Radgono, Cmurek, Lučane, Radlje in Muto. Malgajeva enota iz Celja je zasedla Mežiško dolino, Pliberk in Velikovec. Ljubljanska enota je zasedla Dravograd, Labot in Šentpavel. Slovenske čete so zasedle kraje ob narodnostni meji od Radgone do Šmohorja pri Beljaku. Zaradi nepriznavanja pogodbe deželne vlade Štajerske, Koroške in tudi Narodne vlade v Ljubljani je prišlo do bojov štajerskega obmejnega poveljstva še pri Lučanih januarja in februarja 1919 v Radgoni. Premirje je bilo podpisano 13. februarja 1919.

Zakaj torej postavitve spomenika generalu Rudolfu Maistru v Cerkvenjaku, ko pa se boji niso odvijali na območju naše občine? Odgovor je preprost.

Po proučitvi zgodovinskih dejstev ugotavljamo, da je tudi naše okolje med boji za severno slovensko mejo dalo svoj pečat. K temu so prispevali naši fantje in možje, ki so se borili pod poveljstvom generala Rudolfa Maistra. Spominsko obeležje z njegovo portretno podobo je torej spomin na ljudi iz Cerkvenjaka, ki so neposredno sodelovali v teh bojih, in opomin ljudem na čas, ko se

je kalila ideja slovenstva. Dandanes je to lahko samo še ena od dodatnih spodbud za privzgojo domoljubja, domovinske zavesti in ohranjanja zgodovinskega spomina v našem okolju. Prepričani smo, da je slednje zelo pomembno tudi v naših časih in da nam je s postavitvijo spomenika to v celoti uspelo.

Pot, ki smo jo prehodili za uresničitev cilja, ni bila lahka, bila pa je veliko lažja zaradi pomoči tistih, ki so nam na tej poti stali ob strani in nam pomagali - moralno in finančno. Naj jih omenim: članice in člani Društva General Maister Cerkvenjak, Občina Cerkvenjak, Zavarovalnica Maribor, g. Franc Breznik, mag. Milan Lovrenčič, Gostišče pri Antonu, Kocuvan Feliks iz Sv. Jurija, Turistična kmetija Breznik, Turistično društvo Cerkvenjak, DGM Zasavje, Trgovina gostinstvo Ploj, PRO-MODA Sebastjan Breznik, DGM Kamnik, Kamnoseštvo Arnuš iz Destrnika, Bubi bar Cerkvenjak, Domačija Firbas, Notranjsko domoljubno društvo general Maister, Pohorsko društvo general Maister in kipar restavrator Viktor Gojkovič, katerega delo bomo odkrili. Viktor je prisluhnil vsem našim željam in nam z odprtimi rokami pomagal, umetniško in finančno. Viktor, hvala vam! V začetku sem omenil, da letos mineva 140 let od rojstva Rudolfa Maistra, 100 let od začetka prve sv. vojne, mineva pa tudi 80 let od smrti generala Maistra. Toda general Maister, ki je bil dolgo zamolčan, je danes še kako živ.

General Maister, prevzemi oblast!
Cerkvenjak, 15. junij 2014.

Pot míru

Aleks Štakul

Bil je lep dan. Zeleno modra Soča nas je pričakala v vsej svoji lepoti in otožnosti, prav takšna, kakor jo je opeval v svojih znamenitih pesmih veliki domoljubni goriški slavček Simon Gregorčič. Namen našega izleta je bil ogled dela znamenite Poti miru, ki na vsakem koraku s številnimi vojaškimi utrdbami »kavernami« in strelskimi jarki v naravnem okolju spominja na največjo svetovno morijo, v kateri so umirali tudi mladi slovenski vojaki.

Letos mineva sto let od začetka 1. svetovne vojne, znane kot Velika vojna. Začela se je 28. julija 1914 in trajala vse do 11. novembra 1918. Vanjo so bili vpleteni vsi večji imperiji tistega časa ter njihovi zavezniki. Na videz majhen evropski konflikt na

Balkanu je hitro prerasel v globalno vojno svetovnih razsežnosti. V Evropi in po svetu so nastajale številne fronte in bojišča: vzhodna in zahodna fronta, balkansko bojišče, italijanska fronta, bližnjevzhodno bojišče, vojna v kolonijah, vojna na morju ter bitke v zraku. Napovedi generalov, da se bo vojna hitro končala, se niso uresničile. Na bojiščih, v jarkih in kavernah je umrlo več vojakov kot civilistov, trpelo in umiralo pa je tudi številno civilno prebivalstvo. Štiriletna krvava vojna je za seboj pustila 37 milijonov mrtvih, ranjenih in pogrešanih vojakov in civilistov ter popolno uničenje. Ukinila je tudi štiri velika cesarstva: rusko, nemško, avstro-ogrsko in otomansko ter za vedno spremenila zemljevid Evrope.

Na naši strokovni ekskurziji po Poti miru, za katero vzorno skrbi Kobarški muzej, smo si pod odličnim strokovnim vodstvom Jožeta Strica ogledali le košček tako imenovane italijanske fronte, ki je v dolžini 600 kilometrov potekala od tromeje med Švico, Italijo in Avstro-Ogrsko prek tirolskih Dolomitov, Karnijskih Alp, Julijskih Alp, ob reki Soči do njenega izliva v Jadransko morje. Eno najtežjih bojišč je bilo v visokem gorovju, višjem kot tri tisoč metrov, na ledenikih, ozkih soteskah in grebenih. Zaradi zahtevnih gorskih razmer je bila največji sovražnik vojskujočim stranem kruta narava, zlasti pozimi.

Ustavili smo se na več kot tisoč metrov visokem grebenu Kolovrata, ki

se razteza na desnem bregu Soče med Kobaridom in Tolminom. Vijugasta pot po obronkih strmih pobočij, ki jo je mojstrsko obvladoval naš zanesljivi voznik udobnega avtobusa, je zavoljo posledic letošnjega katastrofalnega žleda ponujala žalosten pogled na ostanke gozdov. Kot da bi jih oplazilo večurno vsesplošno in neprekinjeno bombardiranje med najhujšimi bitkami Soške fronte. Od tod se odpira izjemen pogled na nekdanja bojišča soške fronte - od Kanina, Krnskega pogorja do Svete gore. Na drugi strani se oko ustavi v Benečiji, Furlanski nižini, vse do Jadranskega morja. Naš vodnik Jože Stric, ki s simpatično prleško govoricco ne more zatajiti svojega porekla, nam je natančno in nazorno ter na zelo zanimiv način opisal in pojasnil frontne linije, strategijo in taktiko vojskujočih se strani. Med prvo svetovno vojno je italijanska vojska na Kolvratu zgradila obsežen sistem tretje obrambne črte, poimenovane »lina d'armata«. Tod je danes na koti 1114

muzej na prostem, kjer se je mogoče sprehoditi skozi obnovljena in dobro ohranjena poveljniška in opazovalna mesta, mitralješke in topniške položaje, kaverne ter prepletene strelske jarke. Tak sistem utrdb je omogočal zavetje in edino možnost za preživetje. Gre za čezmejni muzej, ki se nadaljuje tudi na italijanski strani.

Prek Livka smo se nato spustili v dolino. V prijetnem gostišču v Žagi pri Bovcu smo se osvežili in okrepili z dobrim kosilom ter družno zapeli ob našem harmonikarju Dominiku. Na obronkih bovške planote smo si ogledali tudi znamenito točko opazovališč 1313 avstro-ogrsko in nemške vojne linije in zanimivo trdnjavo Kluže. Že v 15. stoletju je tedaj lesena utrdba preprečevala turške plenilne vpade na Koroško. V 18. stoletju je avstrijska posadka branila trdnjavo pred vojsko generala Napoleona Bonaparteja, v 20. stoletju pa je imela ključno obrambno vlogo na soški fronti.

V Logu pod Mangartom smo si ogledali lepo urejeno vojaško pokopališče, kjer na idiličnem kraju v tihoti in v objemu mogočnih smrek počiva več kot 800 avstro-ogrskih vojakov, ki so padli kot branitelji Rombona in bovške kotline. Bili so različnih narodnosti, tudi slovenske. Med njimi je bilo največ vojakov 4. Bosansko-hercegovskega pehotnega polka. Na osrednjem delu pokopališča je mogočen spomenik, delo češkega kiparja Ladislava Kofraneka, ki je v Logu pod Mangartom služil kot avstro-ogrski vojak.

Vsem padlim se je priklonil tudi ženski kvartet, ki je pod vodstvom naše neumorne in prijazne tajnice Angelce Škripec ubrano zapel lepo domoljubno slovensko pesem.

Avtobus nas je varno popeljal čez idilični Predel v Kranjsko Goro in naprej v Ljubljano, kamor smo se vrnili z lepimi vtisi in spomini ter z eno samo mislijo: »Da se krvava morija izpred sto let ne bi nikdar več ponovila na naših tleh.«

DOMOVINA

*Oh, domovina, moja srčna si toplina,
a včasih tudi bolečina.*

*Ko ozrem se po tebi, domovina,
zdiš se mi kot barvna raztopina.*

*Morje, gozd, gore in ravnine
vse to ponos so naše domovine.*

*Življenje je v naši domovini veselo, zanimivo, pestro,
na Slovence gledamo kot na brata, sestro.*

*Vidim lahko te z višav,
če na Triglavu stojim in zlato sonce s tabo si delim.
Lahko pa gledam te od spodaj navzgor:
če spustim se v kraške jame, vidim tam lepote same.*

*Povodni mož v Ljubljani,
kurenti na Ptuju,
človeška ribica v Postojnski jami.
Hvala, domovina, ker vse to deliš z nami.*

*Lanna Kalan, 8. a,
OŠ Toneta Čufarja Ljubljana
Mentorica: Zdenka Ferenc*

razstava

General Maister in njegovi borci za severno mejo

28. 3. – 7. 4. 2014
Stekleni atrij Mestne hiše
Mestni trg 1, Ljubljana

Nacionalno posejstveno gibanje na pragu generala Maisterja: vzporedni bojevi, sodelovanje vojske, policije in splošne ljudske sile. Z njo delimo priložnost generacijam, da spoznajo zgodovino in vrednote. V sodelovanju s kulturnimi in zgodovinskimi ustanovami in strokovnjaki. Na vse več oddelkih naših gimnazij in srednjih šol. Kalendar in priročnik v sodelovanju s Društvom generala Maisterja. Mestna občina Ljubljana in Ministrstvo za obrambo RS.

svečana otvoritev
bo v petek, 28. marca 2014, ob 11. uri
v Desnem atriju Mestne hiše

V jubilejnih letih 2014 smo izbrali razpisni učenci in predavatelji zbirajo in razpisajo. Ocenimo naše šolske učence in razpisne učence. Po pripravi in izbrani slovesni otvoritvi.

Po slovesni otvoritvi ste prijazno vabljeni k polaganju vencev ob spomenik generala Maisterja na Trgu OF ob 12. uri, zatem pa še k polaganju vencev pred Ministrstvom za obrambo RS ob 12.30 uri.

www.zvezadgm.net

Društvo general Maister Ptuj

Davorin Jukič, Predsednik DGM Ptuj

Društvo general Maister Ptuj je bilo ustanovljeno na ustanovni skupščini dne 23. 10. 2008. Osnovni namen delovanja društva je ohranjanje zgodovinskega dela generala Maistra in njegovih borcev za severno mejo, s ciljem razvijanja in utrjevanja domoljubja na vseh področjih družbenega življenja. Društvo je vključeno v Zvezo društev general Maister Ljubljana. Ima sedemčlanski upravni odbor in tričlanski nadzorni odbor. V prvem mandatu je društvo vodil Stanislav Brodnjak.

Dne 29. junija je bila prva skupščina novega mandata pod vodstvom Davorina Jukiča, na kateri smo pregledali delo v preteklem letu, ki ga je nadzorni odbor dobro ocenil, enako tudi finančno poročilo.

Društvo je v novem mandatu predvsem iskalo možnosti inovativnega delovanja. Ideje o druženju v obliki piknikov žal še nismo uspeli uresničiti. Udeležili smo se vseh državnih proslav (vsaj en član), dogodkov so-

sednjih in sorodnih društev ter sestankov Zveze DGM. Ob rojstnem dnevu smo imeli 40-minutno radijsko oddajo, posvečeno Rudolfu Maistru. Tjaša Mrgole Jukič se je pogovarjala z Marijo Hernja Masten v oddaji Pogovor ob kavi. Ves čas smo skrbeli tudi za spomenik generalu Maistru.

Ob državnem prazniku - Dnevu Rudolfa Maistra - smo priredili koncert. K temu razmeroma velikemu projektu nam je uspelo pritegniti več kot sto učencev osnovnih in srednjih šol ter njihove mentorje. Na koncertu so pred polno dvorano Dominikanskega samostana nastopili trije otroški pevski zbori (osnovnih šol Ljudski vrt, Mladika in Olga Meglič) in dve recitatorski skupini (Osnovna šola Breg in Srednja ekonomska šola Ptuj). Nastopili so tudi Završki fantje, odlična pevka skupina, ki ima v svojem repertoarju pesmi Rudolfa Maistra in druge domoljubne pesmi. Tudi otroci so peli in recitali Maistrove in domoljubne pesmi. Namen koncerta ni bil le obele-

žitev Dneva generala Maistra; otroci pevci so se nekaj mesecev "družili" z Maistrom, posredno pa tudi njihovi starši in učitelji. Polna dvorana poslušalcev je izvedela veliko novega iz življenja Rudolfa Maistra. Po odmevih obiskovalcev in nastopajočih je bil koncert zelo uspešen, zato se bomo potrudili, da postane tradicionalen.

Priprave na koncert so bile precej zahtevne in dolgotrajne. Ob teh pripravah smo uresničili kar precej načrtovanih nalog, malce manj pa smo bili uspešni pri drugih nalogah. Zahvala vsem članom, ki so sodelovali pri uresnitvi projekta, zahvala povezovalki programa in soavtorici scenarija, naši članici Tjaši Mrgole Jukič, in sinu Tadeju Jukiču za tehnično podporo.

Poleg rednega dela našega društva načrtujemo še koncert ob Dnevu Rudolfa Maistra ter aktivnosti za pomenovanje trga po Rudolfu Maistru pred hišo, v kateri je živela družina Maister na Ptuj.

Pevski zbor Osnovne šole Olga Meglič (foto: Davorin Jukič)

Pevski zbor Osnovne šole Mladika (foto: Črtomir Goznik)

Obiskovalci (foto: Davorin Jukič)

Predsednik
(foto: Črtomir Goznik)

Organizacija TIGR nekoč in danes

Z dr. Savinom Joganom se je o organizaciji TIGR pogovarjala Jelka Šertel.

Dr. Savin Jogan

Organizacija TIGR je nesporni in pomembni del naše narodne zgodovine. TIGR je bila tajna odporniška organizacija, ustanovljena jeseni leta 1927 na Nanosu. Po pričevanjih se je njeno jedro oblikovalo že tri leta prej v krogu tržaškega političnega društva Edinost. Sestavljali so ga predstavniki primorskih prosvetnih in mladinskih društev in številni posamezniki, preizkušeni v prvih odločnih spopadih z vedno bolj brutalnim fašističnim nasiljem. Za organizacijo so uporabljali različna imena: TIGR (akronim za Trst, Istra, Gorica, Reka), tudi Tigor, Narodnorevolucionarno gibanje Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini ali kar preprosto Organizacija. Težki pogoji delovanja in boja so zahtevali tudi posebne oblike organiziranosti. Člani trojk in celic so bili lahko le samski moški z odsluženo vojaško obveznostjo, ki so obvladali temeljne vojaške veščine, hkrati pa so morali biti samski. Tako je bila zagotovljena potrebna konspirativnost, zmanjšalo pa se je tudi tveganje za družinske člane ob morebitnem njihovem odkritju. Preverjeno in preizkušeno članstvo (v tridesetih letih prejšnjega stoletja od dva do tri tisoč članov) je omogočalo

udarnost organizacije. Požigi šol in vrtcev ter fašističnih »dopolavorov«, skupaj z oboroženimi spopadi s fašisti in izdajalci, so bili le na zunaj vidna oblika tigrovskega boja. Z enako vnemo in tveganjem so tigrovci prek meje prenašali sporočila in slovenske knjige in se zoperstavljali ukrepom izrivanja slovenske kulture, ovirali vsiljene fašistične volitve in drugo. Svoje zaveznike je TIGR iskal pri drugih primorskih rojakih, ki so se uspešno upirali z drugačnimi oblikami odpora (med narodno zavednimi duhovniki, kulturnimi delavci), pa tudi v sodelovanju in skupnih akcijah in dogovorih z drugimi protifašističnimi organizacijami (Concentrazione antifasista, Liga za avtonomijo Julijske krajine, britanska služba SOE za obveščevalne dejavnosti in sabotaže, Komunistična stranka Italije in KS Slovenije). To sodelovanje se je okrepilo zlasti pred pričakovanim napadom italijanske vojske na Jugoslavijo in se osredotočilo na zbiranje ter hrambo in prenos orožja ter na sabotažne akcije na ozemlju Avstrije in Nemčije. Z vsemi naštetimi dejavnostmi in vojaškim usposabljanjem na posebnih tečajih za tigrovce in člane Zveze primorskih emigrantskih organizacij je TIGR pripravljen pričakal napad na Jugoslavijo in okupacijo aprila 1941. Tigrovci Godnič, M. Rejec in verjetno tudi Kravanja so bili med pobudniki in udeleženci zborovanja za odpor zoper italijanski napad 6. aprila 1941 ter med pripadniki Soške legije, ki je krenila nasproti okupatorju nekaj dni pozneje. Nekatere od teh prostovoljcev so kasneje Italijani aretirali, veliko tigrovcev pa se je pridružilo nastajajočim partizanskim skupinam. Tigrovci so nudili zatočišče prvim skupinam partizanov, ki so bili poslani na Primorsko.

Številni so zaradi svojih vojaških izkušenj postali na vse pripravljene organizatorji partizanstva in OF v primorskih krajih. V ta okvir logično sodi tudi prvi oboroženi spopad tigrovske trojice Zelen, Kravanja, Majdič v bitki na Mali gori 13. maja 1941 z italijanskimi policisti in karabinjerji ter trojico orožnikov. Dejavnost Tigra je že prej odmevala tudi v demokratičnem svetu. Znani britanski zgodovinar J. P. Taylor je zapisal: »Še preden je vojna segla v Jugoslavijo, so bili Slovenci zavezniki Velike Britanije, ko jih je ta imela še prav malo.« Kakšni so bili odmevi tega delovanja med ljudmi, kakšne so bile vezi med to »skrivnostno« organizacijo in Primorci? Organizacija nikoli ni bila ločena od ljudi, ki so trpeli pod fašizmom. Ljudje so vedeli, da se TIGR bojuje zoper nasilje tujcev, veselili so se vesti o njegovih uspešnih akcijah. Kljub pravilom stroge ilegale in popolni konspiraciji

so ljudje vedeli, da v krajih, ki so najbolj trpeli pod nasiljem fašizma, trdoživo in vztrajno deluje sila, ki z bojem zoper tujčevo nasilje ohranja dostojanstvo in zaupanje v končno zmago zatiranega slovenskega naroda. Ljudje so nudili članom zatočišče, mnoge mladinke so delovale kot kurirke. Kaj pa mladi?

Ti so, občudujoč svoje starejše brate vzornike, s spoštovanjem in strahom spremljali takratni neenaki boj. Še bolj zavzeto so trdno varovali svojo skrivnost. Njihovo vero in odločenost najlepše prikazuje čudovita in hkrati tragična zgodba Črnih bratov, ki jo je France Bevk tako prepričljivo povzdignil v svoji povesti v simbol upanja in boja mladih.

Kaj je dragocena vrednota in zaveza dobe TIGROVCEV za današnje mlade?

Zagotovo je ena najbolj čudovitih domoljubnih poglavij celotne slovenske zgodovine zaveza, ki so jo mladi Tigrovci zapisali v svoj program ob ustanovitvi organizacije jeseni leta 1927: »Boj za ohranitev narodne individualnosti, zavračanje nasilne okupacije pokrajine in preprečevanje fašizacije prebivalstva, širjenje prepovedane slovenske knjige in omejevanje fašističnih šol kot vsiljenih potujčevalnic.« Prevedeno v današnji jezik so te zaveze pomenile preprečevanje nasilja in pritiskov nad posamezniki in narodom kot celoto. Gre za izjemne, globokega spoštovanja vredne, neprecenljive zgodovinske zaveze. Skratka, dovolj zavez tudi za današnje generacije, in tiste,

ki prihajajo. V prvem povojnem času se o TIGRU in njegovem boju zoper fašizem za narodno osvoboditev ter priključitev Primorske k matični domovini ni veliko govorilo. Komunistična partija je v ospredje postavljala predvsem obnovo, modernizacijo gospodarstva, uveljavljanje nove demokracije v okviru OF. Številna vprašanja so bila neupravičeno odrinjena na obrobje, žal tudi »tigrovstvo«. V kasnejšo ustanovitev društva TIGR Primorske leta 1994 je bilo vgrajeno prizadevanje, da se organizacija TIGR obravnava ustrezno in da se ji prizna njena zgodovinska vloga. Gre zlasti za celovito obravnavo vseh ciljev, zapisanih v programski usmeritvi prvotne protifašistične organizacije s tem imenom. Čas je pokazal, da je šlo za zelo zrelo in še danes aktualno odločitev. Z vprašanjem nevarnosti fašizma in sorodnih gibanj, med njimi celo parlamentarnih strank s

takimi programi, smo danes soočeni pogosto in pravzaprav povsod. Metode njegovega delovanja se danes spreminjajo in prilagajajo drugačnim razmeram, od razgretega slavljenja žrtev »fojb« v sosednji Italiji, prek Madžarske itn. V začetku je društvo štelu nekaj sto članov, danes število članov društva TIGR narašča. Povzpelo se je že nekaj nad tisoč. V njegove aktivnosti se vključujejo ljudje vseh starosti. Veseli nas prisotnost mladih kulturnikov in tudi udeležba mladih na društvenih pohodih. Društvo je zaživelo že skoraj v vseh slovenskih pokrajinah, območne enote pa delujejo tudi onstran meje, v Trstu ter na Goriškem in v Benečiji. S prizadevanji za dokončanje spomenika braniteljem slovenske zemlje na Cerju ter s številnimi skupnimi akcijami je TIGR povezan tudi z drugimi domoljubnimi in veteranskimi organizacijami v Sloveniji. IGR je vzor današnji mladi generaciji.

**Naj vaši cilji
ne ostanejo
le sanje.**

**Pohitite, da
vas življenje
ne prehiti.**

Pri nas svoje varčevalne cilje
uresničuje več kot 70.000
vlagateljev. Že 20 let.

☎ 080 10 19 | www.triglavskladi.si

Z VAMI DO CILJA

skladi

triglav

TRIGLAV SKLADI, d.o.o.

žito

KER NI VSAK KRUH... KRUH

DOKAZANO NAJBOLJŠI

Stoletni, Jelen, Hribovc, Ajdov z orehi...

Žitov kruh je odličen, saj je prejel nagrado

za najboljše razmerje med ceno in kakovostjo, največ (16) **zlatih odličij**

Gospodarske zbornice Slovenije in najvišjo oceno tri zvezdice za Ajdov kruh z orehi ter

Stoletni kruh na prestižnem mednarodnem tekmovanju **Superior taste award** v Bruslju.

[f/ZitoKruh](https://www.facebook.com/ZitoKruh)
www.kruh.zito.si

